

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
CIVILTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

ADVOKĀTA KĀ PILNVARNIEKA CIVILTIESISKĀ ATBILDĪBA

BAKALaura DARBS

Autors: Kristiāna Anna Matvejeva

Studenta apliecības Nr.: km18052

Darba vadītājs: Asoc. prof. Dr.iur. Jānis Kārklīšs

Rīga 2021

SATURS

1.	ADVOKĀTA KĀ PILNVARNIEKA CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS JĒDZIENS	8
1.1.	Advokāta jēdziens un loma civilprocesā	8
1.2.	Advokāta tiesības un pienākumi.....	12
1.3.	Pilnvaras nošķiršana no ordera	14
1.4.	Advokāta nošķiršana no pārstāvja civilprocesā.....	15
2.	PILNVAROJUMA APJOMS ADVOKĀTAM CIVILPROCESĀ.....	18
3.	ADVOKĀTA KĀ PILNVARNIEKA CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS NEPIECIEŠAMĪBA	25
4.	CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS APDROŠINĀŠANA	28
4.1.	Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas jēdziens.....	28
5.	ADVOKĀTA KĀ PILNVARNIEKA CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS ĀRVALSTU REGULĒJUMS	32
5.1.	Lietuva	32
5.2.	Igaunija	34
	KOPSAVILKUMS	
	IZMANTOTIE AVOTI	40

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba tēma ir “Advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskā atbildība”.

Advokāta pārstāvībai civilprocesā ir būtiska nozīme, jo tādējādi tiek nodrošināta personas aizskarto vai apstrīdēto tiesību un likumisko interešu aizstāvība profesionālā līmenī. Galvenokārt cilvēki nolīgst advokātu, jo zina, ka paši savas tiesības un intereses tiesas procesā nevarēs pilnvērtīgi aizstāvēt, līdz ar to, advokāta nolīgšana rada pilnvērtīgākus un efektīvākus tiesas procesus. Šādos gadījumos ir svarīgi saprast cik lielā apmērā pilnvaras ietvaros advokāts patstāvīgi drīkst rīkoties. Tas ir nepieciešams, lai, gadījumos, kad advokāts rīkojas ārpus savas kompetences un pilnvarām, varētu noteikt advokāta civiltiesisko atbildību.

Darba mērķis ir izpētīt advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskās atbildības normatīvos regulējumus un izvērtēt tā attīstības iespējas nākotnē, tāpat arī noskaidrot advokāta lomu, vietu un nozīmi civilprocesā Latvijā.

Darbā tiek aplūkots advokatūras institūts un advokāta vieta tiesu sistēmā un kādos gadījumos advokātam iestājas civiltiesiskā atbildība. Tāpat tiek skatīta advokāta darbība salīdzinājumā ar pilnvaroto pārstāvi civilprocesā.

Autore darbā izpētīs advokāta statusa piedāvātās privilēģijas un kāda civiltiesiskā atbildība var iestāties par pilnvaru neievērošanu, un salīdzināt to ar blakus valsts normatīvajiem regulējumiem.

Atslēgas vārdi: advokāts, civiltiesiskā atbildība, pilnvara, pārstāvība, civiltiesiskā apdrošināšana.

ANNOTATION

The topic of the bachelor's thesis is "Civil liability of a lawyer as a trustee". Lawyers representation in civil liability has an essential role, because that ensures a persons protection of rights on a professional level, in case their legal interests are violated or contested. Mostly people hire a lawyer, because they know they cannot fully defend their own rights and interests in court, so hiring a lawyer creates more complete and efficient court proceedings. In these cases, it is important, to understand the extent to which a lawyer may act independently in the exercise of his powers. This is necessary in order to be able to determine the civil liability of a lawyer, when the lawyer acts beyond his competences and powers.

The aim of this thesis is to study the normative regulations of the civil liability of a lawyer as a trustee and to evaluate the possibilities of its development in the future, as well as to find out the role, place and significance of a lawyer in civil proceedings in Latvia. In thesis the author examines the institute of the Bar and the place of the lawyer in the court system and in which cases the lawyer incurs civil liability. The author also looks at activities of a lawyer in comparison with an authorized representative in civil proceedings. The author also examines the privileges offered by the status of a lawyer and what civil liability may arise for non-compliance with the authority, and compare it with the regulatory enactments of neighboring countries.

Key words: lawyer, civil liability, power of attorney, representation, civil liability insurance.

IEVADS

Gan mūsdienās, gan agrāk starp cilvēkiem ir pastāvējuši dažāda veida strīdi, kuru risināšanai tikušas izmantotas arī dažādas metodes. Mūsdienās cilvēki strīdus cenšas risināt civilizētā veidā un ļoti bieži tas tiek darīts ar tiesas starpniecību.

Tiesvedību civiltiesisko strīdu gadījumos Latvijas vispārējās jurisdikcijas tiesās regulē Civilprocesa likums. Šī likuma pirmais pants nosaka, ka katrai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā.¹

Ne visas personas zina savas tiesības un pienākumus, kā rezultātā nespēj sevi pienācīgi pārstāvēt tiesā un veicināt strīda sekmīgu risināšanu. Lai tiktu nodrošināta sekmīga personas interešu aizstāvība, ir ieviests institūts - pārstāvība civilprocesuālajās attiecībās. Arī Satversme paredz ikviena tiesību un likumisko interešu aizstāvība taisnīgā tiesā un ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.²

Salīdzinot ar citām Eiropas Savienības valstīm, Latvijā cilvēkiem vērsties pēc palīdzības pārstāvības jautājumos ir vieglāk, jo Latvijā pārstāvību tiesā var realizēt jebkura persona bez kvalifikācijas un izglītības kritēriju ierobežojumiem.

Tātad Latvijā ir ieviests advokātu statuss šādu lietu realizēšanai, taču tā kā advokāts gandrīz vienmēr darbojas ar pilnvaru palīdzību, ir svarīgi noskaidrot, kādas tiesības advokātam piešķir pilnvara, un kāda atbildība iestājas par pilnvarā piešķirto tiesību (uzdevumu) pārkāpšanu vai neievērošanu.

Pētījuma mērķis ir noskaidrot advokāta kā pilnvarnieka lomu, vietu un nozīmi civilprocesā Latvijā, lai izvirzītu secinājumus par advokāta civiltiesiskās iestāšanās.

Darba mērķa sasniegšanai autore izvirza šādus uzdevumus:

1. Noskaidrot advokāta un civiltiesiskās atbildības jēdziena būtību ņemot vērā tiesu praksē paustās atziņas;
2. Izpētīt un analizēt advokāta lomu un nozīmi civilprocesā;
3. Noskaidrot advokatūras regulējumu;
4. Noskaidrot advokāta pienākumus un tiesības, kas nodrošina veikt īpašas advokātam piešķirtas funkcijas.
5. Analizēt advokāta kā juridiskās palīdzības sniedzēja nepieciešamību Latvijā.

---

¹ Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, Nr. 326(330), 03.11.1998.

² Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993.gada 1.jūlijs, Nr.43, Ziņotājs, 1994.gada 31.marts, Nr.6.

6. Noskaidrot kādos gadījumos advokātam kā pilnvarniekam iestājas civiltiesiskā atbildība.
7. Veikt salīdzinošu analīzi par Latvijas advokatūras sistēmas atšķirībām no citām ES dalībvalstīs pastāvošajām advokatūras sistēmām dažādu advokatūras darbības jautājumu risināšanā un sniegt priekšlikumus par tajās esošo pozitīvo risinājumu ieviešanas iespējām Latvijas advokatūrā.

Darba objekts ir civilprocesuālās tiesiskās attiecības.

Darba priekšmets ir advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskās atbildības tiesiskais regulējums.

Pamatojoties uz autora izvirzīto mērķi un tā sasniegšanai veicamajiem uzdevumiem, darbā tiek sniegtas atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Kas ir advokāts, viņa loma, tiesiskais statuss un funkcijas?
2. Kādā veidā advokāts var sekmēt lietas iznākumu un kādas darbības to ietekmē?
3. Kādas ir advokāta atšķirības no pārstāvja?
4. Kāda atšķirība starp pilnvaru un orderi?
5. Kas ir civiltiesiskā atbildība?
6. Kas ir civiltiesiskās atbildības apdrošināšana un kā tā darbojas?
7. Kādos gadījumos advokātam iestājas civiltiesiskā atbildība.

Pētījuma izstrādē tiek pielietotas šādas vispārzinātniskās – pētījuma metodes:

- Analītiskā metode – ar mērķi noskaidrot dažādus advokāta darbības aspektus, salīdzinot tos ar pārstāvības institūtu;
- Deskriptīvā – ar mērķi aprakstīt un apkopot skaidrojumus par advokāta darbību un tās principiem, balstoties uz regulējumu un tiesu praksi;
- Indukcija un dedukcija – ar mērķi sniegt secinājumus un spriedumus, pamatojoties uz dažādu autoru un tiesību nozares ekspertu izvirzītajiem apgalvojumiem un tiesu praksē nostiprinātajām atziņām.

Bez iepriekš minētajām vispārzinātniskajām – pētījuma metodēm darbā tiek pielietotas šādas tiesību normu interpretācijas metodes:

- Gramatiskā – ar mērķi sniegt interpretāciju par attiecībā uz pētāmo jautājumu piemērojamo tiesību aktu normu būtību un vārdisko jēgu;
- Sistēmiskā – ar mērķi noskaidrot attiecībā uz pētāmo jautājumu piemērojamo tiesību aktu normu savstarpējo kopsakarību un sasaisti ar citām normām;

- Vēsturiskā – ar mērķi noskaidrot apstākļus un faktorus, kas veicināja pieņemt Civilprocesa likuma un Advokatūras likuma grozījumus;
- Teleoloģiskā – ar mērķi noskaidrot advokāta procesa principa jēgu un mērķi.
- Salīdzinošā – ar mērķi salīdzināt Latvijas normatīvo aktu regulējumu ar Lietuvas un Igaunijas normatīvo aktu regulējumu

Pētījuma izstrādē tika izmantoti Latvijas tiesību akti, dažādi pētījumi, Latvijas un ārzemju autoru nozares akadēmiskā un mācību literatūra, Latvijas tiesību nozares ekspertu un speciālistu skaidrojumi, viedokļi un publikācijās, kā arī Latvijas tiesu prakse.

Lai pētījuma gaitā ievāktā un apkopotā informācija būtu strukturēta un pārskatāma, darbs tiek sadalīts piecās nodaļās.

Darba pirmā nodaļa tiks aplūkots advokāta jēdziens un advokāta darbību regulējošā normatīvā bāze, kā arī tiks salīdzināts advokāts ar pārstāvi. Darba otrā nodaļā tiks skatīta advokāta kā pilnvarnieka pilnvarojumu apjoms civilprocesā, analizējot advokāta pienākumus, tiesības un atbildību. Darba trešajā nodaļā tiks analizēta advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskās atbildības nepieciešamība. Savukārt darba noslēdzošajā ceturtajā nodaļā tiks aplūkota Lietuvas un Igaunijas normatīvais regulējums.

Darba noslēgumā, pamatojoties uz veiktā pētījuma rezultātiem, autore apkopos secinājumus un izvirzīs priekšlikumus.

1. ADVOKĀTA KĀ PILNVARNIEKA CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS JĒDZIENS

Lai saprastu kāda ir advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskā atbildība, no sākuma jātiek skaidrībā par to, kas vispār ir advokāts un kāda ir advokāta loma civilprocesā.

1.1. Advokāta jēdziens un loma civilprocesā

Satversmes 92.pants nosaka, ka: *„Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.”*³

Mērķis, ietverot tiesības uz advokāta palīdzību Satversmē, bija nodrošināt visām personām civilprocesā, kriminālprocesā, administratīvajā procesā un Satversmes tiesas procesā savlaicīgu, pieejamu un kvalitatīvu juridisko palīdzību ⁴

Interpretējot Satversmes 92.panta ceturto teikumu secināms, ka Satversme procesuālajās tiesībās garantē ikvienam tiesības tieši uz tādu palīdzību, kuru sniedz kāda no Latvijas Republikas Advokatūras likuma (turpmāk Advokatūras likums) 4.pantā noteiktajām personām. Tomēr Satversmes tiesas 2003.gada 6.oktobra spriedumu lietā Nr.2003-08-01 ir teikts, ka tiesības uz advokāta palīdzību konstitucionāli tiesiskajā nozīmē „[...] ir jātulko paplašināti, ar to saprotot personas tiesības saņemt juridisko palīdzību, brīvi izvēloties aizstāvi vai pārstāvi dažādās lietās no iespējami plašāka kvalificētu juristu loka un atsevišķos likumā noteiktos gadījumos arī no citu personu loka.”⁵ Tātad, no minētās atziņas secināms, ka tiesības uz advokāta palīdzību nozīmē tiesības uz juridisko palīdzību kā tādu, nevis tiesības tieši uz advokāta sniegtu juridisko palīdzību.

Satversmes tiesa ir norādījusi arī uz to, ka „likumdevējam ir tiesības, ņemot vērā katra procesa īpatnības, noteikt to personu loku, kuras konkrētajā procesā var sniegt juridisko

---

³ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993.gada 1.jūlijs, Nr.43, Ziņotājs, 1994.gada 31.marts, Nr.6.

⁴ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 6.oktobra spriedums lietā Nr.2003-08-01. Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 7.oktobris, Nr.138. Secinājuma daļas 1.3.punkts.

⁵ Satversmes tiesas 2003.gada 6.oktobra spriedums lietā Nr.2003-08-01

palīdzību un būt par aizstāvjiem vai pārstāvjiem lietā”⁶ un, ka jēdzienam „advokāts”, var būt atšķirīgs saturs.⁷

Jēdziens „advokāts” Civilprocesa likumā (turpmāk CPL) kopumā minēts gandrīz 20 dažādos pantos. Taču nevienā CPL normā nav atrodama definīcija šai reglamentētajai juridiskajai profesijai, tādēļ jēdziena „advokāts” saturs civilprocesā meklējams advokātu darbību regulējošos normatīvajos aktos un tiesu praksē. Viens no advokātu darbību regulējošajiem normatīvajiem aktiem ir Latvijas Republikas Advokatūras likums (turpmāk – Advokatūras likums).

Advokatūras likuma 3.pants noteic, ka *advokāts ir neatkarīgs un profesionāls jurists, kas sniedz juridisko palīdzību, aizstāvēt un pārstāvēt tiesā un pirmstiesas izmeklēšanā personu likumīgās intereses, sniedzot juridiskas konsultācijas, gatavojot juridiskus dokumentus un veicot citas juridiskas darbības.*

Arī likumā „Par tiesu varu” 106. Pantā ir noteikts, ka:” (1) zvērināti advokāti ir tiesu sistēmai piederīgas personas, kuras sniedz juridisku palīdzību un veic citus pienākumus saskaņā ar likumu. (..);

(2) zvērināti advokāti piedalās lietu izskatīšanā kā aizstāvji un pārstāvji. Zvērināta advokāta tiesības ir tikai Latvijas Republikas Zvērinātu advokātu kolēģijas locekļiem. Zvērinātu advokātu tiesības un pienākumus tiesā nosaka civilprocesa, kriminālprocesa un administratīvā procesa likumi;

(4) likumā noteiktajos gadījumos advokāta tiesības un pienākumi ir arī zvērināta advokāta palīgam;

(6) citām personām, kuras uz pilnvaras pamata pārstāv tiesā personas, nav zvērināta advokāta tiesību un pienākumu.⁸

Saskaņā ar Advokatūras likuma 4.pantu *Latvijā par advokātiem šajā likumā noteiktajā kārtībā var būt zvērināti advokāti, zvērinātu advokātu palīgi, Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi, kuri ieguvuši advokāta kvalifikāciju kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm. Ārvalstu advokāti, izņemot Eiropas Savienības dalībvalstu advokātus, Latvijā var praktizēt saskaņā ar Latvijas Republikai saistošiem starptautiskajiem līgumiem par juridisko palīdzību.*

---

⁶ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 6.oktobra spriedums lietā Nr.2003-08-01. Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 7.oktobris, Nr.138. Secinājuma daļas 2.punkts.

⁷ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2014.gada 7.februāra spriedums lietā Nr.2013-04-01. Latvijas Vēstnesis, 2014.gada 11.februāris, Nr.30, Secinājumu daļas 16.1.punkts.

⁸ Likums "Par tiesu varu": Ziņotājs, 1, 14.01.1993. (aplūkots 31.03.2021)

Advokatūras likums 21. pantā paredz šādas Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģijas institūcijas:

- 1) zvērinātu advokātu kopsapulce;
- 2) Latvijas Zvērinātu advokātu padome (turpmāk – Advokātu padome);
- 3) revīzijas komisija;
- 4) disciplinārlietu komisija.⁹

Advokatūras likuma 14. pants nosaka: "Par zvērinātiem advokātiem var uzņemt personas, kuras:

- 1) ir Latvijas pilsoņi;
- 2) ir ar nevainojamu reputāciju;
- 3) sasniegušas divdesmit piecu gadu vecumu;
- 4) pēc akreditētas studiju programmas apguves augstskolā ieguvušas otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību tiesību zinātnēs un jurista profesionālo kvalifikāciju, kā arī ieguvušas maģistra grādu tiesību zinātnēs;
- 5) prot valsts valodu augstākajā līmenī;
- 6) ieguvušas darba pieredzi, strādājot kādā no šādiem amatiem:
  - a) vismaz trīs gadus — tiesneša amatā,
  - b) vismaz piecus gadus — prokurora, zvērināta tiesu izpildītāja vai zvērināta notāra amatā vai par zvērināta advokāta palīgu,
  - c) vismaz septiņus gadus — augstskolas tiesību zinātņu specialitātes akadēmiskā personāla amatā vai citā juridiskās specialitātes amatā pēc jurista profesionālās kvalifikācijas iegūšanas;
- 7) nokārtojušas advokāta eksāmenu.

No zvērināta advokāta eksāmena kārtēšanas daļēji ir atbrīvoti tiesību zinātņu doktori." Autore secina, ka Advokatūras likumā šā gada 16. martā tika veikti grozījumi minētajā pantā. Pirms grozījumiem likums noteica, ka tiesību zinātņu doktori ir pavisam atbrīvoti no eksāmena kārtēšanas, taču šobrīd, darba izstrādes laikā, likums nosaka, ka tiesību zinātņu doktori ir daļēji atbrīvoti no eksāmena kārtēšanas.¹⁰

Turpretī Advokatūras likuma 15. un 16.pants nosaka, kādas personas nevar uzņemt par advokātiem (pār kurām nodibināta aizgādība, pret kurām ir pasludināts un tiek veikts fiziskās

---

⁹ Latvijas Republikas Advokatūras likums: LR likums. Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 28, 19.08.1993.

¹⁰ Latvijas Republikas Advokatūras likums: LR likums. Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 28, 19.08.1993.

personas maksātnešpējas process u.c.) un kādas personas izslēdz no zvērinātu advokātu skaita.

11

Šā paša likuma 5.pants noteic, ka *advokāti ir tiesu sistēmai piederīgas personas lietu vešanai jebkurā Latvijas Republikas tiesā un pirmstiesas izmeklēšanas iestādē pēc pušu, apsūdzēto un citu lietas dalībnieku (klientu) izvēles un viņu uzdevumā, kā arī likumā noteiktajos gadījumos tiesu priekšsēdētāju, pirmstiesas izmeklēšanas iestāžu vadītāju un Latvijas zvērinātu advokātu padomes uzdevumā. Advokāti likuma noteiktajā kārtībā sniedz arī citu juridisko palīdzību.* Tātad šis pants nosaka, ka advokāti var darboties gan klientu uzdevumā, gan ne klientu uzdevumā, bet tikai likumā noteiktajos gadījumos. Tāpat arī sniegt citu juridisko palīdzību advokāti var tikai likuma noteiktajā kārtībā.

Kā teikts Advokatūras likuma 2.pantā, advokatūra ir tiesiskas valsts justīcijas neatņemama sastāvdaļa. Ievērojot minēto, autore secina, ka likumdevējs ir noteicis advokātam īpašu lomu un statusu valsts tiesu sistēmā. Tiesu vara ir viena no valsts varas izpausmēm, kuras uzdevums ir nodrošināt tiesisko kārtību, proti, vadoties no tiesību normām izšķirt tiesiskus konfliktus risināšanu starp dažādiem sabiedrības locekļiem un organizācijām, tajā skaitā valsts institūcijām un valsti kopumā.¹²

Viens no advokāta darbības mērķiem ir veicināt tiesu sistēmas darbību mijiedarbībā ar citiem tiesu sistēmas dalībniekiem. “Demokrātiskā sabiedrībā advokātiem ir ļoti svarīga loma tiesiskās kārtības nodibināšanā, cilvēktiesību un citu indivīda likumīgo tiesību aizsardzības nodrošināšanā.”¹³ Attiecīgi, advokāts kā sava klienta aizstāvis, rūpējas par klienta tiesību īstenošanu, tādā veidā nodrošinot tiesiskumu. Advokātu var pozicionēt kā taisnīgas tiesas koncepcijas elementu, ņemot vērā, ka minētā koncepcija ietver tiesības uz aizstāvību.¹⁴

---

¹¹ Latvijas Republikas Advokatūras likums: LR likums. Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 28, 19.08.1993.

¹² Ašmanis, M., Politikas terminu vārdnīca. Rīga, Zvaigzne ABC, 1999, 120. lpp.

¹³ Advokāta loma un pienākumi pārejas laika sabiedrībā. Rīga, Latvijas Zvērinātu advokātu padome, 1998, 11.lpp.

¹⁴ Turpat 24.lpp.

1.2. Advokāta tiesības un pienākumi

Lai noteiktu advokāta pilnvaru apjomu un līdz ar to arī civiltiesisko atbildību, svarīgi ir arī saprast kādas ir advokāta tiesības un pienākumi.

Advokātu tiesības un pienākumi, kā arī aizliegumi, ir noteikti Advokatūras likuma piektajā sadaļā. Kā jau tika minēts, tad advokāta uzdevums ir sniegt juridisko palīdzību un attiecībā uz šo profesionālo darbību. Būtiskākie pienākumi, kas izriet no Advokatūras likuma, ir šādi:

1. Advokātam, pārstāvot un aizstāvot personas, kas lūgusi juridisko palīdzību tiesības, ir pienākums izmantot visus likumīgos līdzekļus un metodes.
2. Advokātam ir pienākums noformēt orderi, kas apliecina advokāta tiesības sniegt juridisko palīdzību.
3. Advokātam ir pienākums neizpaust sava pilnvaru devēja noslēpumus.
4. Advokātam ir aizliegts būt par pilnvarnieku tiesā pārstāvot savus augšupējos vai lejupējos radniekus, laulāto, brāļus un māsas, kā arī vecāku brāļus un māsas.
5. Advokātam ir aizliegts būt vienlaicīgi abu pušu padomniekam un pilnvarniekam, tāpat nav atļauts vienas lietas ietvaros pāriet par padomnieku pie otras puses.
6. Advokātam ir aizliegts vest lietu vai būt par aizstāvi, ja viņa laulātais, laulātā radnieks taisnā līnijā un sānu līnijās (radniecības pirmajās trijās pakāpēs vai svainības divās pakāpēs) darbojas šajā lietā tiesnesis vai amatpersona, kas tieši ir saistīta ar lietas izmeklēšanu.¹⁵

Sniedzot juridisko palīdzību, likums ir paredzējis advokātam šādas tiesības:

1. aizstāvēt un pārstāvēt personas, kam tiek sniegta juridiskā palīdzība, tiesības un likumiskās intereses jebkurā tiesā, prokuratūrā vai pirmstiesas izmeklēšanas iestādē. Minētais attiecas arī uz visām valsts un pašvaldību organizācijām, iestādēm un institūcijām, kā arī uzņēmumiem.
2. vākt pierādījumus saistībā ar juridiskās palīdzības sniegšanu, kā arī pieprasīt dokumentus no iestādēm, institūcijām un organizācijām, lai iepazītos ar tiem.
3. iepazīties ar valsts un pašvaldību iestāžu un institūciju dokumentiem un informāciju saistībā ar juridiskās palīdzības sniegšanu.¹⁶

---

¹⁵ Latvijas Republikas Advokatūras likums: LR likums. Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 28, 19.08.1993.

¹⁶ Latvijas Republikas Advokatūras likums: LR likums. Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 28, 19.08.1993.

No likumā paredzētajām advokāta tiesībām var secināt, ka advokātam ir tiesības aizstāvēt un pārstāvēt personas. Tātad piedaloties lietas izskatīšanā civillietā, advokāts ir juridiskās palīdzības sniedzējs uz ordera pamata un var būt pilnvarotais pārstāvis uz pilnvaras pamata. Pilnvaras nošķiršana no ordera aprakstīta darba nākošajā nodaļā.

Latvijā ir izveidots arī Latvijas Zvērinātu advokātu Ētikas kodekss (turpmāk – Ētikas kodekss), kurā tāpat kā Advokatūras likumā ir noteiktas advokāta tiesības un pienākumi.

Ētikas kodeksa pamatuzdevums ir sargāt un stiprināt advokāta profesijas nozīmi tiesiskuma un taisnīguma nodrošināšanā, un sekmēt advokāta tiesību un pienākumu godprātīgu un kvalificētu īstenošanu.

Ētikas kodeksa 1.6 punkts nosaka, ka advokātam ir jāizmanto visas ar tiesību aktiem piešķirtās tiesības, priekšrocības un privilēģijas, kuras viņam, sniedzot juridisko palīdzību, ir noteiktas, lai aizsargātu sava klienta tiesības un tiesiskās intereses. Atkāpties no šī noteikuma var tikai ar klienta piekrišanu.¹⁷

Šī paša kodeksa 1.7 punkts nosaka: “Advokāts nedrīkst pieļaut diskriminējošu attieksmi, tajā skaitā diskriminējošus izteikumus vai rīcību attiecībā uz saviem klientiem, kolēģiem, citām personām, tiesu, citu institūciju un juridisko profesiju pārstāvjiem, neatkarīgi no dzimuma, rases, ādas krāsas, valodas, reliģijas, politiskajiem vai citiem uzskatiem, nacionālās vai sociālās izcelsmes, saistības ar kādu nacionālo minoritāti, mantiskā stāvokļa, kārtas vai cita stāvokļa. Advokāta atteikšanās sniegt juridisko palīdzību pati par sevi nav atzīstama par diskrimināciju. Atšķirīgas attieksmes apspriešana un vērtējums nav atzīstami par atšķirīgu attieksmi.”¹⁸

Ētikas kodeksa 2.3. punkts nosaka: “Advokātam ir tiesības un pienākums ievērot konfidencialitāti, tas ir - neizpaust jebkuras ziņas, kuras viņš ir ieguvis, pildot savus profesionālos pienākumus, tostarp:

- a) ziņas par pašu faktu, ka persona ir vērsusies pie advokāta, un par šīs personas identitāti;
- b) klientu sniegtās ziņas un citas ziņas par klientu, kuras advokāts ir ieguvis, pildot profesionālos pienākumus;
- c) klientam sniegtās juridiskās palīdzības saturu;
- d) advokāta lietvedības dokumentos, pierakstos ietvertās vai jebkuras profesionālo pienākumu pildīšanas laikā iegūtās ziņas un datus, kuras advokāts ir nostiprinājis uz jebkādiem datu nesējiem;
- e) vienošanās noteikumus, ietverot honorāra apmēru;
- f) jebkuras citas ar juridiskās palīdzības sniegšanu saistītās ziņas.”

¹⁷ <https://advokatura.lv/lv/dokumenti-par-advokaturas-jautajumiem/radit/23/>

¹⁸ <https://advokatura.lv/lv/dokumenti-par-advokaturas-jautajumiem/radit/23/>

Ētikas kodeksa 2.1. punkts nosaka, ka advokātam, pildot profesionālos pienākumus, jābūt pilnīgi neatkarīgam un brīvam, tas ir, organizējot savu praksi un veicot profesionālos pienākumus, advokātam ir jābūt politiski, ekonomiski un intelektuāli brīvam no trešajām personām, tostarp no sava klienta.¹⁹

Šī paša kodeksa 3.2. punkts nosaka:” Sniedzot juridisko palīdzību, advokātam aizliegts ar savu darbību vai bezdarbību kaitēt klienta tiesībām vai tiesiskajām interesēm. Advokātam vienmēr ir jārīkojas saskaņā ar klienta tiesiskajām interesēm un jāstāda tās augstāk par paša vai kolēģu interesēm, ciktāl tās nenonāk pretrunā ar Ētikas kodeksa noteikumiem.”²⁰

1.3. Pilnvaras nošķiršana no ordera

Augstākā tiesa, atsaucoties uz Civilprocesa likuma 85. panta trešo daļu un Latvijas Republikas Advokatūras likuma 48.¹ (Advokatūras likums) pantu ir norādījusi, ka tieši orderis ir dokuments, kas apliecina attiecīgās personas advokāta statusu un ka līdztekus pilnvarai advokāta orderis ir obligāts advokāta pilnvarojumu apliecinošs dokuments.²¹

Orderis atšķirībā no pilnvaras civilprocesā tiek izmantots, lai nošķirtu gadījumus, kuros advokāts pārstāv klientu, no gadījumiem, kad advokāts sniedz tikai juridisko palīdzību.²²

Citiem vārdiem sakot, ne jau orderis apliecina advokāta statusu, bet gan Latvijas Zvērinātu advokātu padomes lēmumi, kuri turklāt ir publiski un tieši no kuriem izriet tiesības un pienākumi advokātam lietot amata simbolus (amata zīmi, talāru), kā arī īstenot advokāta tiesības juridiskās palīdzības sasniegšanā un aizstāvībā.²³

Orderis apliecina advokāta pilnvarojumu juridiskās palīdzības sniegšanai vai kriminālprocesa gadījumā – aizstāvības īstenošanai. Tātad orderis ir pilnvaras paveids. Atšķirībā no pilnvaras, kuru izsniedz pilnvardevējs, orderi pats sev izraksta advokāts. Šāda situācija rada risku, ka advokāts varētu sev izrakstīt orderi, lai gan patiesībā klients viņu nemaz nav pilnvarojis. Tas var radīt situācijas, kad advokāts, piemēram, pamatojoties uz vienpusēji izrakstītu orderi, iepazīstas tiesā ar citas personas lietas materiāliem.²⁴

---

¹⁹ <https://advokatura.lv/lv/dokumenti-par-advokaturas-jautajumiem/radit/23/>

²⁰ Turpat

²¹ <https://juristavards.lv/eseja/270076-viedoklis-par-advokata-ordera-butibu-un-nozimi/>

²² <https://juristavards.lv/eseja/270076-viedoklis-par-advokata-ordera-butibu-un-nozimi/>

²³ <https://juristavards.lv/eseja/270076-viedoklis-par-advokata-ordera-butibu-un-nozimi/>

²⁴ http://www.danarone.lv/assets/Advokaturas_petijums_2008.pdf

Pašreizējā ordera forma ir tik neliela, ka tajā fiziski nav iespējams ierakstīt pilnīgu „pilnvarojumu un tā apjomu”. Turklāt orderis ir neparocīgs tajā ziņā, ka tas ir iesniedzams un atstājams konkrētajā iestādē, kur advokāts klientam sniedz juridisko palīdzību. Tādējādi, piemēram, ja klientam jāsniedz juridiskā palīdzība gan zemesgrāmatu nodaļā, gan Uzņēmumu reģistrā, gan Rīgas apgabaltiesā, gan Krāslavas rajona tiesā, tad iznāk, ka advokātam, viena klienta dēļ ir jāizraksta 4 orderi. Šādā ziņā pilnvara tomēr ir ērtāks dokuments par orderi, jo, pirmkārt, tāpat kā pase tā nav iesniedzama konkrētajā iestādē, bet tikai uzrādāma, un, otrkārt, tā ir vienā eksemplārā un nav katru reizi jāpārraksta no jauna.²⁵

Tātad no šī pētījuma autore secina, ka pilnvara ir parocīgāks un ērtāks dokuments par orderi. Taču, vai par pilnvaras robežu pārkāpšanu iestājas tikpat “liela” civiltiesiskā atbildība, kā par ordera robežu pārkāpšanu? Civiltiesiskā atbildībai iestājas, kā tālāk darbā tiks minēts, par pilnvaru robežu pārkāpšanu. Turpretī ordera neieviešana nerada advokātam nekādu civiltiesisko atbildību.

1.4. Advokāta nošķiršana no pārstāvja civilprocesā

Tikai Latvijas Republikas Zvērinātu advokātu kolēģijas locekļiem ir tiesības pildīt advokāta lomu. Tātad, nevienai citai personai, kura uz pilnvaras pamata tiesā nodrošina pārstāvību, nav advokāta tiesību un pienākumu.

Lai noteiktu, kāda atšķirība ir advokātam no pārstāvja, ir jāatgriežas pie advokāta definīcijas Advokatūras likuma 3.pantā. No šī panta, autore secina, ka minētajā normā ir ietverta ne tikai advokāta definīcija, proti, profesionāls un neatkarīgs jurists, bet arī advokāta galvenā būtība – būt par personas aizstāvi, pārstāvi un juridiskās palīdzības sniedzēju. Likums skaidro, ka ar juridisko palīdzību jāsaprot juridiskās konsultācijas, juridisku dokumentu sagatavošana un citas juridiskās darbības. No minētā autore secina, ka advokāta sniegtās juridiskās palīdzības apjoms var būt ļoti plašs un nav specifiski likumā ierobežots. Arī atbilstoši Augstākās tiesas norādījumiem, zvērināta advokāta sagatavotie procesuālie dokumenti iesniegšanai tiesā, piemēram, paskaidrojumi, prasības pieteikums, iesniegumi, u.c., ko paraksta pati persona - prasītājs vai atbildētājs - ir uzskatāmi par vienu no juridiskās palīdzības veidiem Advokatūras likuma 3.panta izpratnē.²⁶

---

²⁵ Turpat

²⁶ Dana, R. Izdevumi advokāta palīdzības samaksai un to atlīdzināšanas apmēra noteikšana. 2018. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/273940-izdevumi-advokata-palidzibas-samaksai-un-to-atlidzinasanas-apmera-noteiksana/>

Arī likumā “Par tiesu varu” 106.² panta pirmajā daļā ir noteikts, ka zvērināti advokāti ir tiesu sistēmai piederīgas personas, kuras sniedz juridisku palīdzību un veic citus pienākumus saskaņā ar likumu.²⁷ Papildus minētajam arī no Civilprocesa likuma 82.panta ceturrtās daļas izriet advokāta kā juridiskās palīdzības sniedzēja funkcija. Minētā norma nosaka, ka pārstāvju piedalīšanās civilprocesā neatņem lietas dalībniekam tiesības uzaicināt savā lietā advokātu juridiskās palīdzības sniegšanai. Proti, minētajā pantā specifiski pateikts, ka juridisko palīdzību sniedz advokāts.²⁸ Ievērojot minēto, ir iespējams nodalīt, ka advokāts ir juridiskās palīdzības sniedzējs, savukārt pārstāvim pēc būtības šāda funkciju nepiemīt. Pārstāvja būtība izriet no Civillikuma regulējuma par pilnvarojumu. Atbilstoši Civillikuma 2289.pantam ar pilnvarojuma līgumu viena puse uzņemas izpildīt otram pusei zināmu uzdevumu, bet pilnvaras devējs apņemas pilnvarnieka rīcību atzīt sev par saistošu.²⁹ Tātad no minētās normas var pieņemt, ka pārstāvja funkcija ir izdarīt kaut ko citas personas vārdā un uzdevumā, nevis ieteikt kā rīkoties tiesiskā situācijā, kā tas izriet no advokāta tiesībām un pienākumiem.

Kā skaidrots Civilprocesa likuma komentāros, pārstāvība nozīmē vienas personas darbošanos citas personās interesēs, kad pirmā persona veic to pārstāvamās personas vārdā, radot tai tiesiskas sekas. Šāda pārstāvība var būt saistīta ar lietas dalībnieka prombūtni vai ar nevēlēšanos pašai kārtot lietas. Tas nozīmē, ka pārstāvamā persona šādā situācijā sniedz norādījumus attiecībā uz to, ko konkrēti ir tiesīgs veikt pārstāvis, kā arī kādā apjomā un veidā tiek veikta pārstāvība. Tāpat likums neuzliek par pienākumu pārstāvim būt specifiski kvalificētam juridiskajos jautājumos.

Civilprocesa 83. pants nosaka: “Par pilnvarotu pārstāvi civilprocesā var būt jebkura fiziskā persona, ievērojot šā likuma 82.1 pantā un 84. pantā noteiktos ierobežojumus.”³⁰

Turpretī, Civilprocesa likuma 84.pants nosaka, kuras personas nedrīkst civilprocesā piedalīties kā pārstāvji. Attiecīgi šis pants nosaka, ka par pārstāvi civilprocesā nevar būt:

1. nepilngadīga persona;
2. persona, kurai nodibināta aizgādība;
3. persona, kurai ar tiesas spriedumu atņemtas tiesības vest citu personu lietas;
4. persona, kura atrodas radniecības attiecībās līdz trešajai pakāpei vai svainības attiecībās līdz otrajai pakāpei ar tiesnesi, kuram lieta jāiztiesā;
5. persona, kura sniegusi juridisko palīdzību strīda otram pusei šajā vai ar to saistītā citā lietā;

---

²⁷ Likums “Par tiesu varu”: LR likums. Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs Nr.1/2, 14.01.1993.

²⁸ Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, Nr. 326(330), 03.11.1998.

²⁹ Civillikums: LR Likums. Valdības Vēstnesis Nr.46, 26.02.1937.

³⁰ Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, Nr. 326(330), 03.11.1998.

6. mediators, kurš piedalījies mediācijā šajā vai ar to saistītā citā lietā.³¹

Ņemot vērā minētos nosacījumus, secināms, ka prasības attiecībā uz pārstāvi ir salīdzinoši minimālas, līdz ar ko ir pieļaujama situācija, ka tiesas sēdē lietas dalībnieku pārstāv persona ar ierobežotu izpratni tiesību jautājumos un juridiskajā sfērā. Ņemot vērā, ka šīs personas darbības ir saistošas pārstāvamai personai un tiek uztvertas kā šīs personas darbības. Attiecīgi, nav izslēgta situācija un mēdz gadīties, kad pārstāvis, piemēram, tiesas sēdes laikā nejauši iesniedz kļūdainu vai nepilnīgu argumentāciju attiecībā uz lietu, kā rezultātā tiesa šādus aspektus neņem vērā, lemjot par lietas iznākumu.

Pēc autores domām, visbūtiska iezīme ir tā, ka persona nevar prasīt zaudējumu atlīdzību no pārstāvja, gadījumā, ja ir tikusi sniegta nekvalitatīva pārstāvība. Turpretī, advokāts nes atbildību par sniegto juridisko palīdzību. Tātad, pēc autores ieskatiem, minētā iezīme ir vislielākā atšķirība advokātam no pārstāvja.

---

³¹ Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, Nr. 326(330), 03.11.1998.

2. PILNVAROJUMA APJOMS ADVOKĀTAM CIVILPROCESĀ

Pilnvarojums būtībā ir pārstāvības varas sinonīms. „Pilnvarot” nozīmē to pašu, ko „piešķirt pārstāvības tiesības”. Pats termins „pārstāvība” ir samērā plašs. Pēc būtības tās ir personas tiesības rīkoties citas personas labā un interesēs. Ikdienā ar pārstāvības tiesībām mēs saprotam pilnvaru.

Visbiežāk fiziskās personas vēršas pēc juridiskās palīdzības gadījumos, kad uzskata, ka pati nespēs sacīkstes principa ietvaros aizstāvēt savas tiesības.³² Savukārt juridiskas personas savas civilprocesuālās tiesības var realizēt tikai un vienīgi ar pārstāvju starpniecību.

Procesuālās pārstāvības būtība ir pārstāvja procesuālās darbības pārstāvamā vārdā un interesēs savu pilnvaru robežās.³³

Satversmes tiesa savos spriedumos norādījusi, ka personai, aizstāvot savas tiesības un likumiskās intereses tiesā, jāļauj brīvi izvēlēties pārstāvi, tostarp arī advokātu.³⁴

Par civilprocesuālajiem pārstāvjiem atbilstoši CPL 83. un 84.panta nosacījumiem var būt ikviena fiziskā persona, kas ir sasniegusi pilngadību, kurai nav nodibināta aizgādība, kurai ar tiesas spriedumu nav atņemtas tiesības vest citu personu lietas, kura atrodas radniecības attiecībās līdz trešajai pakāpei vai svainības attiecībās līdz otrajai pakāpei ar tiesnesi, kuram lieta ir jāiztiesā, kura sniegusi juridisko palīdzību strīda otrai pusei šajā vai ar to saistītā lietā, kā arī mediators, kurš piedalījies mediacijā šajā vai ar to saistītā lietā. Tiesa, konstatējusi kādu no šiem apstākļiem, nepielaiž šādu personu lietas izskatīšanā.

CPL 86.pants regulē pārstāvja pilnvaru apjomu. Minētais pants noteic, ka pārstāvim ir visas pārstāvamā procesuālās tiesības, izņemot tās, kuru izpildīšanai nepieciešams īpašs pilnvarojums. Pilnīga vai daļēja atteikšanās no prasības, prasības priekšmeta grozīšana, pretprasības celšana, prasības pilnīga vai daļēja atzīšana, izlīguma noslēgšana, lietas nodošana šķīrējtiesai, tiesas nolēmumu pārsūdzēšana apelācijas vai kasācijas kārtībā, izpilddokumentu iesniegšana piedziņai, piesprietās mantas vai naudas saņemšana, izpildu lietvedības izbeigšana

---

³² Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2014.gada 7.februāra spriedums lietā Nr.2013-04-01. Latvijas Vēstnesis, 2014.gada 11.februāris, Nr.30, Secinājumu daļas 19.4.punkts.

³³ Розенберг Я.А. Представительство по гражданским делам в суде и арбитраже. Рига: Зинатне, 1981. с.11.

³⁴ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 27.jūnija spriedums lietā Nr.2003-04-01. Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 1.jūlijs, Nr.97. Secinājuma daļas 4.2.punkts un Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 6.novembra spriedums lietā Nr.2003-10-01. Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 7.novembris, Nr.157. Secinājuma daļas 1.punkts.

īpaši jānorāda pilnvarā, kuru izdevis pārstāvamais. Visas procesuālās darbības, kuras pārstāvis veicis saskaņā ar viņam izdoto pilnvaru, ir saistošas pārstāvamajam.

Senāts norāda, ka zvērināts advokāts visbiežāk juridiskos pakalpojumus sniedz atlīdzības pilnvarojuma līguma ietvaros, it īpaši, ja viņa darba izpilde saistīta ar klienta pārstāvību tiesā un tiesai adresētu dokumentu sagatavošanu. Līdz ar to zvērināta advokāta un viņa klienta tiesiskajām attiecībām ir piemērojamas Civillikuma normas par pilnvarojuma līgumiem.³⁵

Tādēļ, lai noskaidrotu kāda ir advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskā atbildība ir jātiek skaidrībā par to, kas vispār ir pilnvarojums un kāda ir pilnvaras nozīme.

Pārstāvis procesuālās darbības savu pilnvaru robežās, kaut arī pārstāvamā vārdā un interesēs, nevar veikt bez tiesiskām attiecībām. Pilnvarojuma jēdziens izriet no Civillikuma 2289.panta, kas noteic, ka pilnvarojums ir līgums, ar kuru pilnvarnieks uzņemas izpildīt pilnvarotājam zināmu atlīdzību, bet pilnvaras devējs apņemas pilnvarnieka rīcību atzīt sev par saistošu. Pilnvarniekam uzticētais uzdevums nosaka pilnvarojuma apjomu vai robežu, cik plašu pilnvarnieka rīcību pilnvarotājs ir gatavs atzīt par saistošu. Līdz ar to atzīstams, ka pilnvarojuma līgums pēc būtības ir divu personu gribas izteikums vai vienošanās, kuru trešajām personām ir jārespektē.³⁶ Tādām darbībām, kuras pārstāvis veiks bez pilnvarojuma vai ārpus tā robežām, nav juridiskas nozīmes, jo civilprocesuālajā pārstāvībā nav iespējama vēlāka pārstāvja darbību akceptēšana vai neuzdotā lietvedība.³⁷

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 85.panta pirmo un trešo daļu pilnvarojuma forma var būt:

- 1) notariāli apliecināta pilnvara;
- 2) pilnvarojums mutvārdu pielikumā, kas ierakstāms tiesas sēdes protokolā;
- 3) advokāta izdots orderis (nodrošinot tikai juridiskās palīdzības sniegšanu).

No minētā secināms, ka gadījumā, ja pati fiziskā persona nespēj ierasties tiesā dažādu apstākļu dēļ, vienīgais variants, ko likums atļauj ir notariāli apliecināta pilnvara. Ja tomēr persona pati var ierasties tiesā, taču vēlas, lai viņu pārstāv advokāts vai cita persona, tad pastāv izvēles tiesība- notariāli apliecināta pilnvara vai mutisks pilnvarojums tiesas sēdes laikā.

³⁵ <https://juristavards.lv/zinas/275565-senats-atzist-zverinatu-advokatu-atbildibu-par-padomu-dosanu-klientiem/>

³⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civiltietu departamenta 2015.gada 4.jūnija lēmums lietā SKC-2218/2015, 8.2 punkts.

³⁷ Розенберг Я.А. Представительство по гражданским делам в суде и арбитраже. Рига: Зинатне, 1981. с.15.

Pilnvarai notariālā akta formā un pilnvarai, kas izteikta mutvārdu pielikumā tiesas sēdē, ir vienāds juridiskais spēks, un nevar piešķirt vienai no minētajām formām lielāku spēku attiecībā pret citu formu.

„Pilnvarniekam jādarbojas, izpildot viņam doto uzdevumu, ar lielāko rūpību, un viņš atbild pilnvarotājam par katru neuzmanību.”¹⁶ Ja pilnvarotājs uzticējis pilnvarniekam veikt kādu uzdevumu, tad pilnvarnieks nedrīkst to veikt pavirši un bez rūpības. Uzdevuma izpildīšana ir pilnvarnieka galvenais pienākums, un likums pasargā pilnvaras devēju pretējā gadījumā. Ja pilnvarnieks ir darījis visu, lai izpildītu uzdevumu, bet nav sasniedzis vajadzīgo rezultātu, tad pilnvarotājs nevar vēlreiz prasīt uzdevuma izpildīšanu. Ja uzdevums pilnvarnieka vainas dēļ nav izpildīts tā, kā bija norunāts, vai izpildīšanas gaitā pilnvarnieks nav ievērojis nepieciešamo rūpību, pat ja tā bijusi tikai viegla neuzmanība, tad pilnvarotājs var prasīt visu ar to nodarīto zaudējumu atlīdzību. Galu galā, pilnvarnieks, uzņemoties pildīt, tam uzliktos pienākumus, apņemas tos pildīt tikpat rūpīgi kā tos, domājams, būtu pildījis pats pilnvarotājs.³⁸ Tikai nejaušs gadījums pilnvarniekam nav jāatlīdzina. „Par nejauša gadījuma sekām pilnvarnieks atbild tikai tad, kad viņš noteikti uzņēmis risku.”³⁹

„Pilnvarnieks nedrīkst pārkāpt viņam dotā pilnvarojuma robežas, un viņam jārīkojas vispirms pēc pilnvarojuma norādījumiem.”⁴⁰ Ar pilnvarojuma līgumu pilnvarnieks apņemas izpildīt tikai to, ko viņam uzdevis pilnvarotājs. Pilnvarnieks nedrīkst izdarīt darbības, kas nav nepieciešamas saņemtā uzdevuma izpildīšanai, kā arī nedrīkst uzsākt pavisam citas lietas vešanu. Ar norādījumiem jāsaprot nevis pats uzdevums, bet gan līguma noslēgšanas laikā vai vēlāk izdarītas mutiskas vai rakstiskas papildu instrukcijas, ar kurām pilnvarotājs vienpersoniski konkretizē pilnvarnieka pienākumus dotā uzdevuma izpildīšanā. Atšķirībā no uzdevuma par kura saturu līguma dalībnieki ir vienojušies, norādījums ir pilnvarotāja vienpusējs gribas izteikums, kuram nav vajadzīga pilnvarnieka piekrišana. Norādījumi var tikt iekļauti arī pašā pilnvarojuma līgumā vai pilnvarā.⁴¹

2302.p. regulē pilnvarnieka darbības sekas, ja tas apzināti vai neapzināti pārkāpis sava pilnvarojuma robežas. „Ja pilnvarnieks ir pārkāpis sava pilnvarojuma robežas, tad viņa izdarītā darbība ir spēkā tikai tiktāl, ciktāl tā izpildīta saskaņā ar uzdevumu. Tādā gadījumā pilnvarnieks

³⁸ K.Torgāns, A.Grūtups, K.Balodis, G.Višņakova, S.Petrovičs, E.Kalniņš, A.Bitāns. LR Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Rīga, 2000., 580.lpp

³⁹ Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220>, 2297.p.

⁴⁰ Turpat, 2300.p.

⁴¹ K.Torgāns, A.Grūtups, K.Balodis, G.Višņakova, S.Petrovičs, E.Kalniņš, A.Bitāns. LR Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Rīga, 2000., 584.lpp

var prasīt atlīdzību tikai ciktāl viņš palicis sava pilnvarojuma robežās, ja vien vispār ir iespējams nodalīt šim pilnvarojumam atbilstošo pilnvarnieka darbību.”⁴² Tātad visas darbības un tiesiskie darījumi, ko pilnvarnieks darījis pilnvarotāja, pārkāpjot savas pilnvarojuma robežas, vārdā, nav spēkā. Trešajai personai līguma spēkā neesamība ir neizdevīga, jo viņa nevar prasīt tā izpildīšanu. Viņa var prasīt tikai zaudējumu atlīdzību no pilnvarnieka.⁴³

Ja ar pilnvarojuma robežu pārkāpšanu pilnvarotājam ir nodarīti zaudējumi, viņš var prasīt no pilnvarnieka šo zaudējumu atlīdzību.⁴⁴ Savukārt, “ja pilnvarnieks, bez viņam uzdotās lietas, izpildījis vēl kādu citu, tad viņš attiecībā uz to pakļauts noteikumiem par neuzdotu lietvedību”.⁴⁵

Pēc autores domām, CL 2309.pants ir ļoti nozīmīgs. Panta otrā daļā minēts, ka „Pilnvarnieka uzņemtās saistības pilnvarotājam jāatzīst un jāizpilda kā savas paša, ja vien pirmais nav pārkāpis sava uzdevuma robežas.”⁴⁶ Līdz ar pilnvarojumu pilnvarotājs uzņemas arī zināmu risku, vai visas darbības, ko pilnvarnieks veiks, nāks viņam par labu. Lai gan likums paredz to, ka pilnvarnieks nevar rīkoties pretēji pilnvarotāja interesēm, un tam jārīkojas tā, kā attiecīgajā situācijā rīkotos pats pilnvarotājs, tomēr praksē bieži ir situācijas, ka tā nenotiek, un tad rodas strīds.

„Pilnvarojuma līgums izbeidzas:

- 1) ar savstarpēju vienošanos;
- 2) ar dotā uzdevuma nobeigšanu;
- 3) kad pilnvarotājs atsauc savu pilnvarojumu;
- 4) kad pilnvarnieks uzteic pilnvarojumu;
- 5) ar vienas vai otras puses nāvi;
- 6) kad notecējis pilnvarojuma laiks.”⁴⁷

Dotā uzdevuma nobeigšana var būt pilnvarojuma līguma izbeigšanās pamats tikai tad, ja pilnvarniekam bijusi izdota speciālpilnvara vai ģenerālpilnvara. Šīs pilnvaras ietver kāda

---

⁴² Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220>, 2302.p.

⁴³ K.Torgāns, A.Grūtups, K.Balodis, G.Višņakova, S.Petrovičs, E.Kalniņš, A.Bitāns. LR Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Rīga, 2000., 586.lpp

⁴⁴ Turpat, 587.lpp

⁴⁵ Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220>, 2303.p.

⁴⁶ Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220>, 2309.p.

⁴⁷ Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220>, 2312.p.

noteikta uzdevuma izpildi, kuru izpildot minētā pilnvara zaudē savu aktualitāti. Universālpilnvara var izbeigties visos pārējos gadījumos, tikai ne 2.punktā minētajā gadījumā.

„Pilnvarotājam ir tiesība katrā laikā vienpusēji atsaukt savu pilnvarojumu; bet, ja pilnvarnieks jau sācis uzdevumu izpildīt, viņam jāatlīdzina tam visi sakarā ar to taisītie izdevumi.”⁴⁸ „Atsaukums tiek izdarīts ar paziņojumu, kuru pilnvarotājs dara zināmu pilnvarniekam. Pilnvarotājam nav jānorāda atsaukuma iemesls.”⁴⁹ No šiem civillikuma pantiem secināms, ka likumdevējs aizsargā pilnvarotāja intereses, dodot viņam tiesības jebkurā brīdī vienpusēji bez jebkāda iemesla atsaukt izdoto pilnvarojumu. Tas izriet no tā, ka pilnvarojuma līgums pēc savas būtības ir bezatlīdzības un savstarpējās uzticības līgums, līdz ar to pilnvarnieks uzņēmies veikt tam uzticēto uzdevumu nolūkā izpalīdzēt pilnvarotājam, nevis, lai gūtu labumu pats sev.

Pilnvaru var atsaukt mutveidā vai rakstveidā. Šādu rakstveida paziņojumu var sagatavot bāriņtiesa vai zvērināts notārs. Līdz ar paziņojuma saņemšanu par pilnvarojuma atsaukšanu, pilnvarniekam jāpārtrauc vest jebkuras pilnvarotāja lietas un arī jāatgriež pilnvarotājam visi viņa dokumenti un lietas, ko pilnvarotājs bija iedevis pilnvarniekam minētā uzdevuma veikšanai un ko pilnvarnieks ieguvis, veicot uzdevumus pilnvarotāja vārdā. Likums nosaka, ka pilnvarnieks gan nevar tik vienkārši veikt uzteikumu kā pilnvarotājs. Saskaņā ar Civillikumu pilnvarnieks nedrīkst uzteikt pilnvarojumu ļaunā nolūkā un nelaikā, lai pilnvarotājam būtu iespējams spert citus soļus lietas vešanai. Tikai tad pilnvarnieks var atteikties no uzdevuma izpildīšanas jebkurā laikā, kad viņam ir svarīgs iemesls, bet tādā gadījumā viņam nekavējoties jāpaziņo par to pilnvarotājam. Ja viņš šos noteikumus neievēro, tad viņam jāatlīdzina visi zaudējumi, kādi no tā rodas pilnvarotājam. Tiesa izšķir, vai uzdotie atteikšanās iemesli ir svarīgi.⁵⁰ Šie iemesli var būt dažādi, piemēram, pilnvarnieka slimība, kompetences trūkums, konflikts ar pilnvarotāju un daudz citi. Praksē uzteikuma gadījumā pilnvarnieks parasti nosūta paziņojumu par to, ka atsakās no turpmākas uzdevuma veikšanas, minot iemeslu, tā kā likums paredz, ka iemeslam ir jābūt.

---

⁴⁸ Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220>, 2313.p.

⁴⁹ K.Torgāns, A.Grūtups, K.Balodis, G.Višņakova, S.Petrovičs, E.Kalniņš, A.Bitāns. LR Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Rīga, 2000., 596.lpp

⁵⁰ Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. LR likums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220>, 2315.p.

LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2006.gada 20.septembra lēmums lietā Nr. SKC – 484 tiek iztirzāts Civillikuma 2295.panta tulkojums- ja pilnvarnieks nav ievērojis nepieciešamo rūpību, tad pilnvarotājs var prasīt nodarīto zaudējumu atlīdzību.

Šā gada 16. martā Advokatūras likumā tika veikti vairāki grozījumi. Viens no tiem tika veikts 110. pantā. Advokatūras likuma 110. pants, pirms grozījumiem, noteica: “Ja zvērināts advokāts pieļāvis klienta tiesību aizskārums un tā sekas ir kāds zaudējums, klientam ir tiesības prasīt apmierinājumu no zvērināta advokāta, ciktāl viņu par šo aizskārums var vainot.” Proti, no panta var secināt, ka ir nepieciešams konstatēt vainu, taču saskaņā ar jaunākajām civiltiesību tendencēm vaina nemaz nav vajadzīga, lai personai iestātos atbildība. Līdz ar to tika veikti grozījumi, un 110. pants šobrīd nosaka: “Klientam ir tiesības prasīt atlīdzību par zaudējums no advokāta, kurš tam sniedzis juridisko palīdzību. Klientam nelabvēlīgs lietas iznākums vai cits nelabvēlīgs juridiskās palīdzības sniegšanas rezultāts nav pamats advokāta atbildībai, ja nav konstatēti visi zaudējums atlīdzināšanas priekšnosacījumi. Prasību par zaudējumiem, kas radušies saistībā ar advokāta profesionālo darbību, pret advokātu var celt tiesā triju gadu laikā no tiesību aizskārums brīža, šo prasību iesniedzot pilsētas (rajona) tiesai atbilstoši advokāta prakses vietas vai zvērinātu advokātu biroja adresei.” Autore secina, ka šobrīd, atšķirībā no iepriekšējā regulējuma, lai iestātos advokāta atbildība, ir jākonstatē visi zaudējums atlīdzināšanas priekšnosacījumi.

Augstākā tiesa savā spriedumā ir noteikusi, ka zaudējums atlīdzības pienākums iestājas tad, kad vienlaicīgi pastāv šādi priekšnoteikumi jeb atlīdzības pamati: 1) tiesību aizskārēja neattaisnojama darbība, kas attiecīgos gadījumos ietver arī novērtējums no vainojamības viedokļa; 2) zaudējums esamība; 3) cēloniskais sakars starp zaudējumiem un neatļauto darbību.⁵¹

Advokāta atbildību, klientam sniedzot padomus, ir atzinis arī Augstākās tiesas Senāts lietā Nr. SKC-316/2019, C33431717. Minētajā lietā fiziskā persona vērsās ar prasību tiesā pret savu advokātu, kas tam iepriekš sniedzis juridisko palīdzību. Prasība celta saistībā ar zaudējumiem, kas radušies no nekvalitatīvas juridiskās palīdzības, proti, advokāta nepienācīgi sniegta palīdzība. Skatot lietu pēc būtības pirmās un otrās instances tiesās, prasība tika noraidīta, pamatojoties uz Civillikuma 2318.pantu.⁵² Kā noteikts minētajā pantā, vienas personas padoms

---

⁵¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008. gada 2. aprīļa spriedums Lietā Nr. SKC – 143

⁵² Senāts atzīst zvērinātu advokātu atbildību par padomu došanu klientiem. 2019. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/jaunumi/par-tiesu-lietam/civillietu-departamenta/senats-atzist-zverinatu-advokatu-atbildibu-par-padomu-dosanu-klientiem-9811?>

otrai pats par sevi nenodibina starp pusēm nekādu tiesisku attiecību, un kā padoma saņēmējam nav tas jāizpilda, tā arī padoma devējam, ja padoms bijis nesekmīgs, nav jāatlīdzina nekādi zaudējumi.⁵³ Senāts šādu viedokli, kas pamatots ar Civillikuma 2318.pantu, atzina par kļūdainu, nosakot, ka šis pants nav piemērojams gadījumos, kad persona pie advokāta griežas kā pie lietpratēja juridiskos jautājumos. Kā minēts lietā, tad zvērinātam advokātam piemīt īpašs statuss attiecībā pret citiem juridisko padomu devējiem. Tikai zvērināti advokāti ir atzīti par tiesu sistēmai piederīgām personām un saskaņā ar likumu ir apveltīti ar īpašām tiesībām, kuras īstenojamas juridiskās palīdzības sniegšanas ietvaros. Minētajam statusam jāapliecina advokāta augstā kvalifikācija. Attiecīgi no minētā izriet arī Senāts izvirzītā tēze: “Civillikuma 2318.pants nav attiecināms uz gadījumiem, kad persona vēršas pie zvērināta advokāta kā lietpratēja tiesību jautājumos, kurš atlīdzības pilnvarojuma līguma ietvaros sniedz personai juridiskos pakalpojumus. Šādā gadījumā zvērināts advokāts kā pilnvarnieks nav atbrīvots no atbildības par padoma došanu”.⁵⁴ Ievērojot minēto, šāds normatīvais regulējums uzliek advokātam papildus prasības savu pienākumu izpildē, proti, pavirša vai nepienācīgi sniegta juridiskā palīdzība var rezultēties ar klienta prasību tiesā, piedzenot radītos zaudējumus, vai ar disciplinārlietas ierosināšanu Latvijas Zvērinātu advokātu padomē un var rezultēties ar smagāko sankciju - izslēgšanu no advokātu skaita, tātad advokāta statusa zaudēšanu. Lai tas nenotiktu, advokātam ir jāgarantē sniegtās juridiskās palīdzības augstākā kvalitāte, tādā veidā arī sargājot klienta intereses.

---

⁵³ Civillikums: LR Likums. Valdības Vēstnesis, Nr.46, 26.02.1937.

⁵⁴ LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2019.gada 31.oktobra spriedums lietā Nr.C33431717, SKC-316/2019.

3. ADVOKĀTA KĀ PILNVARNIEKA CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS NEPIECIEŠAMĪBA

Veicot savus profesionālos pienākumus, advokātam ir izvirzītas stingras prasības, kuru neievērošana var rezultēties ar atbildību. Attiecīgi, atbildība ir tas apstāklis, kas veicina kvalitāti un advokāta rūpību sniežot juridisko palīdzību.

Lai tiktu skaidrībā par to, kādēļ ir nepieciešama advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskā atbildība, ir jātiek skaidrībā par to, kas vispār ir civiltiesiskā atbildība un kādos gadījumos tā iestājas.

Civiltiesiskā atbildība ir tik sarežģīts un apjomīgs jēdziens, ka uz tā definīciju jāvirzās pakāpeniski. Iesākumam der apgalvojums, ka tā ir tiesisku pasākumu un instrumentu kopums, ar kuru palīdzību notiek apmierinājuma došana tam, kura tiesības aizskartas, vai, citiem vārdiem sakot, attiecīgo, bet ne visu, tiesiskās aizsardzības līdzekļu piemērošana.

Vārds “atbildība” tiek lietots arī citā nozīmē, proti, lai apzīmētu cilvēka spēju saprast, uzņemties un pildīt noteiktus uzdevumus (atbildība pozitīvā nozīmē).

Ar atbildību tiesībās biežāk saprot pienākumu ciest nelabvēlīgas sekas neatļautas darbības vai bezdarbības gadījumā un pašas pret tiesību aizskārēju piemērotās negatīvās sekas (atbildība negatīvā nozīmē, juridiskā atbildība).

Tātad civiltiesiskā atbildība ir īpaša un jauna tiesiskā attiecība (saistība), kas rodas no likuma (tiesību normu) pārkāpuma, t.i., likumā vai līgumā noteiktā pienākuma neizpildīšanas gadījumā, un kas izpaužas pienākumā atlīdzināt (kompensēt) šī pārkāpuma rezultātā nodarītos zaudējumus vai citādi atjaunot cietušā tiesisko stāvokli pirms pārkāpuma, vai samaksāt līgumsodu, un šī pienākuma piespiedu izpilde (realizācija) tiek nodrošināta ar valsts piespiedu līdzekļiem. Civiltiesiskā atbildība pārkāpējam izpaužas negatīvu mantiska rakstura seku veidā vai arī personisko tiesību ierobežojumu vai papildpienākumu veidā.⁵⁵

Civiltiesiskā atbildība var iestāties par tiesībpārkāpumu, kopā ar administratīvo atbildību, piemēram, konkurences tiesību pārkāpumu gadījumā, kopā ar disciplināratbildību, vai kopā ar kriminālatbildību, kā tas jau ir tieši norādīts arī Civillikuma 1635.pantā, tā arī atsevišķi, kas ir visbiežākais civiltiesiskās atbildības veids.

---

⁵⁵ Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. A. Bitāns. Izdeva: AGB. Izdots:1997.gads. 54.lpp.

Civiltiesiskā atbildība, tāpat kā juridiskā atbildība kopumā, tiek piemērota, pamatojoties uz likumu vai citu normatīvo aktu. Tomēr civiltiesiskajai atbildībai piemīt īpatnība, ka darījuma puses var vienoties par atbildības nosacījumiem un apmēriem. Lai varētu iestāties civiltiesiskā atbildība, šādai objektīvai tiesībai ir jābūt paredzētai likumā vai citā normatīvajā aktā, t. sk. arī līgumā, jo līgumiskās atbildības tiesiskais pamats ir noteikts Civillikumā. Piemēram, CL 1587. pants nosaka pienākumu izpildīt līgumu, un līdz ar to līguma neizpilde būs ne tikai līguma pārkāpums, bet arī likuma pārkāpums. Bez tam ir jāņem vērā tas, ka civiltiesiskā atbildība tiek paredzēta un regulēta ne tikai Civillikumā, bet arī citur, piemēram, Starptautiskajos līgumos un konvencijās, Ministru kabineta lēmumos un noteikumos, Ministriju lēmumos, līgumos u.c.⁵⁶ No iepriekš minētā, autore secina, ka arī advokāta civiltiesiskā atbildība netiek regulēta tikai Civillikumā, bet arī citos normatīvajos aktos.

Pastāv divi civiltiesiskās atbildības veidi:

1. līgumiskā atbildībā - atbildībā par līguma saistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi;
2. deliktatbildība (ārpuslīgumiskā atbildība) - atbildība par veselības bojājumu, miesas bojājumiem, īpašuma bojājumu vai bojāeju.⁵⁷

Lai iestātos civiltiesiskā atbildība, ir nepieciešami četri civiltiesiskās atbildības vispārējie priekšnosacījumi:

- personas prettiesiska darbība vai bezdarbība;
- kaitējums vai zaudējumu fakts;
- cēloniskais sakars starp personas prettiesisko darbību un sekām, kas iestājušās šīs darbības rezultātā;
- personas vaina.⁵⁸

Civiltiesiskā atbildība pilda šādas funkcijas:

1. Atjaunot pēc iespējas tādu stāvokli, kāds būtu tad, ja neatļautā darbība nebūtu notikusi un nebūtu izjaukusi relatīvi stabilo kreditora mantisko stāvokli vai kaitējusi likuma

---

⁵⁶ Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. A. Bitāns. Izdeva: AGB. Izdots:1997.gads. 55. lpp.

⁵⁷ Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. A. Bitāns. Izdeva: AGB. Izdots:1997.gads. 91.lpp.

⁵⁸ Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. A. Bitāns. Izdeva: AGB. Izdots:1997.gads. 27.lpp.

sargātiem nemantiskiem labumiem (godam, cieņai, veselībai, darbaspējām, autora nemantiskajām tiesībām utt.). Ne vienmēr ir iespējams atjaunot stāvokli tieši tādu, kāds tas bijis pirmstiesību aizskārums. Tāpēc citus labumus bieži kompensē ar naudu.

2. Iedarboties preventīvi uz tiesību aizskārēju (individuālā prevencija) un citiem iespējamiem tiesību aizskārējiem (vispārējā prevencija).
3. Sodīšanas funkcija atšķirībā no krimināltiesībām un administratīvajām tiesībām nav raksturīga civiltiesībām, it sevišķi tāpēc, ka sods nonāk privātas personas mantā. Taču, lai gan līgumsoda samaksa pārsvarā kalpo kreditora mantiskā stāvokļa atjaunošanai, parādniekam tā ir nelabvēlīga un var tikt uztverta arī kā sods. Tāpēc tiek uzskatīts, ka arī civiltiesiskai atbildībai zināmā mērā piemīt sodīšanas funkcija, taču tā nav prioritāra un tās nozīme nav pārspilējama.

Tātad kā jau tiek minēts 2. punktā, viena no civiltiesiskās atbildības funkcijām ir iedarboties preventīvi uz tiesību aizskārēju, līdz ar to, autore secina, ka advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskā atbildība ir nepieciešama, lai advokāts veicot savus darba pienākumus (juridisko palīdzību) apzinātos, ka par viņa sniegto palīdzību, ja tā ir nekvalitatīvi sniegta, var iestāties sankcijas, piemēram, advokāta statusa zaudēšana. Tas, autores prāt, darbojas kā mudinājums veikt darbu efektīvāk un kvalitatīvāk.

4. CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS APDROŠINĀŠANA

4.1. Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas jēdziens

Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana – tā ir jauna apdrošināšanas sfēra mūsu valstī, kur apdrošināšanas objekts ir civiltiesiskā atbildība pret trešajām personām, kurām var tikt nodarīts zaudējums, apdrošinājuma ņēmēja darbības vai bezdarbības dēļ. Atšķirībā no īpašuma apdrošināšanas, kur tiek apdrošināts konkrēts fizisko personu vai juridisko personu īpašums, un personu apdrošināšana, kura tiek veikta, lai apdrošinātu noteiktus notikumus, kas ir saistīti ar dzīvību un darbaspējām, civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas mērķis ir ekonomiska potenciālo kaitējumu nodarītāju aizsardzība, kur katrā konkrētā apdrošināšanas gadījumā zaudējums ir noteikts naudas izteiksmē.⁵⁹

Saskaņā ar Civillikumu jebkurai personai, kas ar savu darbību vai bezdarbību radījusi zaudējumus trešajām, tas ir, citām personām, šie zaudējumi ir jāatlīdzina.⁶⁰ Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana paredzēta gadījumiem, kad persona netīšām ir nodarījusi zaudējumus citas personas veselībai, īpašumam, kā arī videi, un sekojoši ir atbildīga par to segšanu – civiltiesiskās atbildības apdrošināšana atlīdzinās vaininieka nodarītos zaudējumus.⁶¹

Svarīgākais, ar ko šis apdrošināšanas veids atšķiras no citiem veidiem – apdrošināšanas atlīdzību saņemt nevis apdrošinājuma ņēmējs, bet persona, kura ir cietusi zaudējumus.

Rietumu valstīs ir pazīstami šādi civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas veidi:

- Uzņēmumu civiltiesiskās atbildības apdrošināšana, kas uzņēmumam garantē to summu atlīdzināšanu, kuras uzņēmumam ir jāizmaksā sakarā ar darbinieka atlaišanu no darba vai sakarā ar tā nāvi, kuru ir izraisījis nelaimes gadījums darbā.
- Personu civiltiesiskās atbildības apdrošināšana.
- Profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana.

---

⁵⁹ Leonoviča L, Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga:2003, 142-143 lpp

⁶⁰ Civillikums: LR Likums. Valdības Vēstnesis, Nr.46, 26.02.1937.

⁶¹ <https://www.laa.lv/klientiem/apdrosinasanas-veidi/civiltiesiskas-atbildibas-apdrosinasana/>

- Uzņēmējdarbības civiltiesiskās atbildības apdrošināšana (nekustamo īpašumu īpašnieki, plaša patēriņa preču ražotāji, vides piesārņošanas un kodolatlīdzības apdrošināšana).

Attiecībā uz advokātiem darbojas profesionālā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana.

Profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana - atbildība par zaudējumiem, kuri ir radušies profesionālās darbības rezultātā pieļautas kļūdas.

Lai noskaidrotu kā darbojas profesionālā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana, kā piemēru varētu minēt apdrošināšana kompānijas BALTA AAS ⁶² profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas noteikumus. BALTA Profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana atlīdzina:

- Tiešus finansiālus izdevumus
- Izrietošus finansiālus zaudējumus, arī atrauto peļņu
- Zaudējumus par īpašuma bojājumu vai bojāeju
- Zaudējumus sakarā ar trešās personas dzīvībai vai veselībai nodarīto kaitējumu
- Zaudējumus par nodarīto morālo kaitējumu
- Zaudējumus par uzticētā dokumenta sabojāšanu vai bojāeju
- Juridiskos izdevumus, arī glābšanas un ekspertīzes izdevumus
- Kompensāciju sakarā ar tiesas sēdes civilprocesā apmeklējumu⁶³

Šā gada 30. aprīlī Advokatūras likumā tika veikti vairāki būtiski grozījumi. Viens no svarīgākajiem grozījumiem tika veikts Advokatūras likuma 114. pantā. Šis pants, pirms grozījumiem noteica: “Zvērinātu advokātu un zvērinātu advokātu palīgu profesionālās darbības rezultātā iespējamā zaudējuma risku var apdrošināt. Zvērinātam advokātam jāinformē klients par neapdrošināšanas faktu.” Tātad šis pants noteica, ka Latvijā advokātiem nav obligāti nepieciešams apdrošināt savu civiltiesisko atbildību. Advokatūras likuma 114. pants noteica, ka advokāti „var” to darīt, bet katrā gadījumā viņiem bija pienākums klientu informēt par neapdrošināšanas faktu.

Šobrīd, darba izstrādes laikā, Advokatūras likuma 114. pants nosaka:” Advokātu profesionālās darbības rezultātā radītā iespējamā zaudējuma risks ir apdrošināms. Latvijas Zvērinātu advokātu padome slēdz apdrošināšanas līgumu par visu advokātu profesionālās

⁶² <https://www.balta.lv>

⁶³ <https://www.balta.lv/lv/uznemumiem/pcta>

darbības riska apdrošināšanu (grupas apdrošināšanas līgums). Advokāts vai zvērinātu advokātu birojs var slēgt papildu individuālo profesionālās darbības riska (civiltiesiskās atbildības) apdrošināšanas līgumu par sevi vai zvērinātu advokātu birojā praktizējošiem advokātiem. Minimālo apdrošinājuma summu grupas apdrošināšanas līgumam, kā arī apdrošināšanas līguma obligātos nosacījumus nosaka Ministru kabinets. Apdrošināšanas līgumā nosakāms triju gadu termiņš paziņojuma iesniegšanai par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos. Ja advokāts, veicot profesionālo darbību, savas darbības vai bezdarbības dēļ ir nodarījis kādam zaudējumus, šos zaudējumus sedz no Latvijas Zvērinātu advokātu padomes grupas apdrošināšanas līguma. Ja zaudējumu apmērs pārsniedz grupas apdrošināšanas līgumā paredzēto atbildības limitu vai šis līgums neparedz šādu zaudējumu atlīdzību, zaudējumi vai atlikusī zaudējumu daļa tiek segta no advokāta apdrošināšanas atlīdzības uz individuālā apdrošināšanas līguma pamata, ja tāds ir noslēgts un to paredz šā līguma noteikumi.”⁶⁴ Līdz ar to, autore secina, ka Advokatūras likuma 114. pants ir pamatīgi paplašināts un ir veikts ļoti būtisks grozījums – turpmāk advokātiem ir obligāti jāapdrošina sava civiltiesiskā atbildība.

Likumprojekta "Grozījumi Latvijas Republikas Advokatūras likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā) ir teikts, ka advokātu biroji pārsvarā ir apdrošinājuši savu profesionālo darbību, savukārt individuāli praktizējošiem advokātiem šāda prakse nav izplatīta. Tai pašā laikā gandrīz visās Eiropas Savienības valstīs advokātu profesionālā darbība ir apdrošināma. Tāpat jau šobrīd notāriem un tiesu izpildītājiem profesionālās darbības apdrošināšana ir obligāta. Ņemot vērā minēto, grozījumi paredz, ka advokātu un advokātu palīgu profesionālās darbības rezultātā iespējamā zaudējuma risks ir obligāti apdrošināms. Apdrošinājuma ņēmējs ir advokāts, kas slēdz individuālo profesionālās darbības riska (civiltiesiskās atbildības) apdrošināšanas līgumu par sevi un par savu palīgu, vai advokātu birojs, kas slēdz apdrošināšanas līgumu par advokātu biroju un tajā praktizējošiem advokātiem. Minimālo apdrošinājuma summu, kā arī apdrošināšanas līguma obligātos noteikumus noteiks Ministru kabinets.⁶⁵

Likumprojekts paredz, ka advokātam un advokātu birojam ir pienākums nekavējoties paziņot Padomei par apdrošināšanas līguma noslēgšanu, kā arī par visiem grozījumiem noslēgtajā apdrošināšanas līgumā, par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos, līguma darbības apturēšanu vai izbeigšanu. Savukārt attiecībā uz Padomes uzraudzības funkciju un advokātu darbību profesionālo apdrošināšanu, likumprojekts paredz, ka Padome uzrauga, lai

---

⁶⁴ Latvijas Republikas Advokatūras likums: LR likums. Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 28, 19.08.1993.

⁶⁵ Likumprojekta "Grozījumi Latvijas Republikas Advokatūras likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)

apdrošināšanas līgums būtu spēkā nepārtraukti, kā arī uzrauga apdrošināšanas maksājumu savlaicīgu izdarīšanu.⁶⁶

Apdrošināšanas līguma likuma 54. panta pirmā daļa paredz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas gadījumā apdrošinātāja tiesības celt regresa prasību pret apdrošināto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu regulējošos normatīvajos aktos un apdrošināšanas līgumā noteiktajos gadījumos. Attiecībā uz pirmo minēto gadījumu, piemēram, Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums satur imperatīvo tiesību normu (41. pants), kas paredz noteiktus gadījumus, kādos apdrošinātājam ir regresa tiesības pret apdrošināto. Savukārt otrajā gadījumā, ja noslēgts apdrošināšanas līgums, apdrošinātājam ir tiesības celt regresa prasību pret apdrošināto personu uz dispozivitātes principa pamata, proti, gadījumos, kādi ir paredzēti to starpā noslēgtajā apdrošināšanas līgumā. Līdz ar to apdrošinātāja tiesības uz regresa prasību pret apdrošināto advokātu vienmēr būs starp apdrošinātāju un advokātu iepriekš noslēgtās vienošanas priekšmets.⁶⁷

Vēl jāpiebilst, ka minētie grozījumi Advokatūras likumā paredz jaunu deleģējumu Ministru kabinetam - noteikt advokātu un advokātu palīgu individuālā, grupas un kolektīvā apdrošināšanas līguma minimālo apdrošinājuma summu un apdrošināšanas līguma obligātos nosacījumus. Ņemot vērā minēto, attiecīgi tiks izdoti jauni Ministru kabineta noteikumi, paredzot šo regulējumu.

---

⁶⁶ Turpat

⁶⁷ Turpat

5. ADVOKĀTA KĀ PILNVARNIEKA CIVILTIESISKĀS ATBILDĪBAS ĀRVALSTU REGULĒJUMS

5.1. Lietuva

Darba autore, izpētot Lietuvas normatīvos aktus (Civilkodeksu, Civilprocesa kodeksu, Advokatūras likumu) un tiesu praksi, secina, ka Lietuvā gan tiesību doktrīnā, gan zinātnisko darbu līmenī, gan tiesu praksē advokātu profesionālā civiltiesiskā atbildība un tās piemērošanas īpatnības nav detalizēti analizētas. Tiesu prakse Lietuvā par šo jautājumu tiek tikai veidota, līdz ar to, tas šo tēmu padara vēl aktuālāku.

Lietuvas Republikas civilprocesa kodeksā ir atrodams, kuras personas ir tiesīgas būt par pārstāvjiem tiesā. Proti, Lietuvas Republikas civilprocesa kodeksa 56. pants nosaka: “Par pārstāvjiem tiesā var būt:

- 1) advokāti;
- 2) advokātu palīgi, kuriem ir advokāta, kas atbild par viņu praksi, rakstiska atļauja pārstāvēt viņus konkrētā lietā;
- 3) viens no asociētajiem biedriem citu asociēto biedru vārdā;
- 4) personas ar augstāko juridisko izglītību, ja tās pārstāv savus tuvos radniekus vai laulāto (partneri);
- 5) arodbiedrības, ja tās pārstāv arodbiedrību locekļus lietās par darba tiesiskajām attiecībām.⁶⁸

Šī paša likuma 57. pants 1. punkts nosaka: “Katra pārstāvja tiesības var izteikt pilnvarā, kas izdota un formalizēta likumā noteiktajā kārtībā.”⁶⁹ Šī paša panta 3. punkts: “Advokāta vai advokāta palīga tiesības un pienākumus, kā arī to apjomu apstiprina ar klientu rakstveidā.”⁷⁰ Tātad no minētā izriet, ka advokāta tiesības un pienākumus (to apjomu) advokāts saskaņo ar savu klientu, tāpat kā Latvijā.

Lietuvas Republikas civilkodeksa 22. nodaļa regulē civiltiesisko atbildību. Lietuvas civilkodeksa 6.245. pants nosaka civiltiesiskās atbildības jēdzienu un veidus. Proti: “Civiltiesiskā atbildība ir finansiāls pienākums, kura vienai pusei ir tiesības pieprasīt zaudējumu atlīdzināšanu (zaudējumus) vai pieprasīt soda naudas (naudas sodu, procentus) samaksu, un otrai pusei ir pienākums atlīdzināt zaudējumus (zaudējumus) vai samaksāt soda naudu (soda

---

⁶⁸ Lietuvas Republikas Civilprocesa kodekss. Pieņemts: 2002. gada 28. februāris

⁶⁹ Turpat

⁷⁰ Turpat

naudu, procentus).”⁷¹ Šī paša panta 2. punkts nosaka, ka Civiltiesiskai atbildībai ir divi veidi: līgumiskā atbildība un ārpuslīgumiskā (deliktiskā) atbildība.⁷² Tātad, arī tāpat kā Latvijā.

Lietuvas Republikas civilkodeksa 6.965. pants nosaka, kāda ir pilnvarnieka atbildība. Šī panta 2. un 3. punkts nosaka:” Pilnvarnieks tiek atbrīvots no zaudējumu atlīdzināšanas, ja viņš pierāda, ka zaudējumi ir radušies nepārvaramas varas apstākļu, pilnvarotāja vai labuma guvēja rīcības dēļ. Ja pilnvarnieks veic darījumu, pārsniedzot viņam piešķirtās pilnvaras vai pārkāpjot līgumā noteiktos ierobežojumus, viņš ir personīgi atbildīgs par šādu darījumu. Ja kāda trešā persona nezināja vai nevarēja zināt par pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu vai ierobežojumu pārkāpšanu, tas radīs šā panta 4. klauzulā noteikto juridisko seku parādīšanos. Šādā gadījumā pilnvarotājam ir tiesības pieprasīt no pilnvarnieka zaudējumu atlīdzību.”⁷³

Tātad, no minētā izriet, ka arī Lietuvā, ja pilnvarnieks pārsniedz viņam piešķirtās pilnvaras vai pārkāpj līgumā noteiktos ierobežojumus, viņš par to ir civiltiesiski atbildīgs.

Lietuvas Republikas Advokatūras likuma 20. pants nosaka, ka advokātiem ir obligāti jāapdrošina civiltiesiskā atbildība. Proti :”1. Advokāta profesionālo civiltiesisko atbildību vai advokātu apvienību profesionālo civiltiesisko atbildību sedz obligātā apdrošināšana par zaudējumiem, kas fiziskām vai juridiskām personām nodarīti, veicot advokāta darbību, un pārsniedz 1000 litus.

2. Advokāta obligātās juridiskās atbildības apdrošināšanas objekts ir advokāta civiltiesiskā atbildība par zaudējumiem, kas nodarīti advokāta, advokātu palīgu un citu advokāta vai advokātu profesionālās apvienības darbinieku prettiesiskas darbības laikā advokāta amatā.

3. Advokāta, advokātu palīgu un citu advokāta vai advokātu profesionālās apvienības darbinieku prettiesiskas darbības (darbības, bezdarbība), kas ir pamats zaudējumu rašanās gadījumam, apdrošināšanas darbības laikā tiek uzskatītas par apdrošināšanas gadījumu līgumu.

4. Advokātu apdrošina ar profesionālās atbildības obligāto apdrošināšanu, noslēdzot advokāta profesionālās atbildības apdrošināšanas līgumu. Advokāta profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polises turētājs ir advokāts vai advokātu profesionāla apvienība. Ja advokāti darbojas pēc advokātu profesionālās apvienības izveidošanas, var tikt apdrošināta

---

⁷¹ Lietuvas Republikas Civilkodekss. Pieņemts: 2000. gada 18. jūlijs

⁷² Turpat

⁷³ Turpat

advokātu profesionālās apvienības civiltiesiskā atbildība. Šajā gadījumā apdrošināšanas summu nosaka šīs advokātu profesionālās apvienības dalībnieku skaits saskaņā ar šajā pantā noteiktajām prasībām. Minimālā apdrošinājuma summa par katra advokāta profesionālās civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu ir 100 000 liti par katru apdrošināšanas gadījumu.

5. Advokāts var papildus apdrošināt advokāta profesionālās atbildības apdrošināšanu pret zaudējumiem, kas fiziskām vai juridiskām personām nodarīti veicot advokāta darbības.

7. Advokātam, kurš ierakstīts Lietuvas praktizējošu advokātu sarakstā, desmit dienu laikā no apdrošināšanas līguma noslēgšanas dienas jāiesniedz Lietuvas Advokātu kolēģijai advokāta profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas apliecības (polises) kopija.

8. Advokātam pēc klienta pieprasījuma jāiesniedz advokāta profesionālās darbības apdrošināšanas apliecība (polise).

9. Apdrošinātājs atlīdzina zaudējumus, kas nodarīti par advokāta, advokāta palīgu un citu advokāta darbinieku vai advokātu profesionālās apvienības nelikumīgu rīcību advokāta darbības laikā, izmaksājot apdrošināšanas atlīdzību, nepārsniedzot apdrošināšanas summu. Ja apdrošināšanas atlīdzība nav pietiekama, lai segtu visu kaitējumu, advokāts, kurš nodarījis kaitējumu, atlīdzina faktiskā zaudējuma summas un apdrošināšanas atlīdzības starpību.⁷⁴

5.2. Igaunija

Igaunijas Civilkodeksā nekas netiek minēts saistībā par civiltiesisko atbildību. Turpretī Igaunijas Civilprocesa kodeksa regulē tikai liecinieka un eksperta atbildību.

Igaunijas Civilprocesa 217. pants regulē pārstāvību tiesā. Proti, šis pants nosaka: “(1) Ja likumā nav noteikts citādi, procesa dalībnieks var piedalīties procesā personīgi vai ar pārstāvja starpniecību, kas ir rīcībspējīga civilprocesuāli.” No minētā, autore secina, ka galvenais aspekts, lai persona varētu tiesā piedalīties kā pārstāvis, ir, ka personai ir jābūt civilprocesuāli rīcībspējīgai.

---

⁷⁴ Lietuvas Republikas Advokatūras likums. Pieņemts: 2004. gada 18. marts

Šī paša panta 8. daļa nosaka: "Ja tiesa konstatē, ka fiziska persona, kas ir procesa dalībniece, nespēj personīgi aizsargāt savas tiesības vai ka viņa būtiskās intereses var būt nepietiekami aizsargātas bez advokāta palīdzības, tiesa izskaidro iespēju saņemt valsts juridisko palīdzību šādai personai."⁷⁵

Igaunijas Civilprocesa likuma 218. pants, nosaka, kas tiesā var darboties kā līgumiskais pārstāvis. "Tiesā kā līgumiskie pārstāvji var darboties:

- 1) advokāts;
- 2) cita persona, kas ieguvusi vismaz valsts atzītu maģistra grādu tiesību jomā, atbilstošu kvalifikāciju Igaunijas Republikas Izglītības likuma 28. panta 22. punkta izpratnē vai atbilstošu ārvalstu kvalifikāciju;
- 3) prokurors visos tiesas procesos, kas saistīti ar procesa dalībnieka saimniecisko darbību;
- 4) viens prasītājs, pamatojoties uz līdzprasītāju pilnvarojumu, vai viens atbildētājs, pamatojoties uz līdzatbildētāju pilnvarojumu;
- 5) procesa dalībnieka augšupējais, pēcnācējs vai laulātais;
- 6) cita persona, kuras tiesības darboties kā līgumiskajam pārstāvim ir noteiktas likumā.

Šī paša panta 3. daļa nosaka, ka procesā Augstākajā tiesā procesa dalībnieks var veikt procesuālas darbības un iesniegt lūgumus un pieteikumus tikai ar zvērināta advokāta starpniecību.

Igaunijas Advokātu kolēģijas likuma 48. pants regulē advokāta profesionālo civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu. Proti:" Lai nodrošinātu advokātu biroja vadītāja vai advokāta nodarītā kaitējuma atlīdzību, advokātu biroja vadītājs noslēdz profesionālās apdrošināšanas līgumu ar šādiem nosacījumiem:

- 1) apdrošinātājs ir sabiedrība, kas licencēta apdrošināšanas darbībām Igaunijā;
- 2) apdrošināšanas gadījums ir advokātu biroja vadītāja vai advokāta tieša mantiska kaitējuma nodarīšana saistībā ar juridisko pakalpojumu sniegšanu neatkarīgi no juridisko pakalpojumu sniegšanas vietas. Atbildība, kas rodas no tīša profesionālā pienākuma pārkāpuma, nav jāapdrošina;
- 3) apdrošināšanas summas zemākā robeža vienam apdrošināšanas gadījumam ir vismaz 63 910 euro;

---

⁷⁵ Igaunijas Civilprocesa kodekss. Pieņemts: 20.04.2005

- 4) ja apdrošināšanas līgums tiek noslēgts ar pašrisku, apdrošinātājs atlīdzina nodarītos zaudējumus pilnā apjomā un no apdrošinājuma ņēmēja piedzen pašrisku summu.”⁷⁶

Tātad, autore secina, ka arī Igaunijā advokātu civiltiesiskās atbildības apdrošināšana ir obligāta.

---

⁷⁶ Igaunijas Advokātu kolēģijas likums. Pieņemts: 21.03.2001

6. KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autore izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Autore secina, ka advokāta procesa ieviešana ir atbalstāma, jo advokāts kā tiesu sistēmas kvalificēts dalībnieks spēj izmantot tiesību aizsardzības līdzekļus tā, lai sekmētu taisnīgāka iznākuma panākšanu.
2. Senāts norāda, ka zvērināts advokāts visbiežāk juridiskos pakalpojumus sniedz atlīdzības pilnvarojuma līguma ietvaros, it īpaši, ja viņa darba izpilde saistīta ar klienta pārstāvību tiesā un tiesai adresētu dokumentu sagatavošanu. Līdz ar to zvērināta advokāta un viņa klienta tiesiskajām attiecībām ir piemērojamas Civillikuma normas par pilnvarojuma līgumiem.
3. Advokāts ir profesionāls jurists, kas pēc atbilstoša eksāmena sekmīgas nokārtošanas kļūst par tiesu sistēmai piederīgu personu, kuras uzdevums ir sniegt juridisko palīdzību, tādā veidā kopā ar pārējiem tiesu sistēmas dalībniekiem nodrošinot šīs sistēmas funkcionalitāti.
4. Advokātam piešķirtais unikālais statuss būt par tiesu sistēmas dalībnieku nepieļauj, ka advokāts ar savu darbību vai rīcību diskreditētu advokāta profesijas tēlu, kuras misija ir sniegt juridisku palīdzību – tātad palīdzēt. Advokātam uzlikto prasību neievērošana var kalpot par pamatu disciplinārajai un materiālajai atbildībai, un, protams civiltiesiskajai atbildībai, kā arī advokāta statusa zaudēšanai.
5. Kopš 2021. gada 30. aprīļa Latvijā advokātiem ir obligāti jāapdrošina civiltiesiskā atbildība, tāpat kā tas ir Igaunijā un Lietuvā.
6. Viena no civiltiesiskās atbildības funkcijām ir iedarboties preventīvi uz tiesību aizskārēju, līdz ar to, autore secina, ka advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskā atbildība ir nepieciešama, lai advokāts veicot savus darba pienākumus (juridisko palīdzību) apzinātos, ka par viņa sniegto palīdzību, ja tā ir nekvalitatīvi sniegta, var iestāties sankcijas, piemēram, advokāta statusa zaudēšana
7. Civiltiesiskā atbildība, tāpat kā juridiskā atbildība kopumā, tiek piemērota, pamatojoties uz likumu vai citu normatīvo aktu. Tomēr civiltiesiskajai atbildībai piemīt īpatnība, ka darījuma puses var vienoties par atbildības nosacījumiem un apmēriem

8. Veicot savus profesionālos pienākumus, advokātam ir izvirzītas stingras prasības, kuru neievērošana var rezultēties ar atbildību. Attiecīgi, atbildība ir tas apstāklis, kas veicina kvalitāti un advokāta rūpību sniedzot juridisko palīdzību.
9. No likumā paredzētajām advokāta tiesībām var secināt, ka advokātam ir tiesības aizstāvēt un pārstāvēt personas. Tātad piedaloties lietas izskatīšanā civillietā, advokāts ir juridiskās palīdzības sniedzējs uz ordera pamata un var būt pilnvarotais pārstāvis uz pilnvaras pamata
10. Advokāts kā sava klienta aizstāvis, rūpējas par klienta tiesību īstenošanu, tādā veidā nodrošinot tiesiskumu. Advokātu var pozicionēt kā taisnīgas tiesas koncepcijas elementu, ņemot vērā, ka minētā koncepcija ietver tiesības uz aizstāvību
11. No likumā paredzētajām advokāta tiesībām var secināt, ka advokātam ir tiesības aizstāvēt un pārstāvēt personas. Tātad piedaloties lietas izskatīšanā civillietā, advokāts ir juridiskās palīdzības sniedzējs uz ordera pamata un var būt pilnvarotais pārstāvis uz pilnvaras pamata.
12. Autore secina, ka pilnvara ir parocīgāks un ērtāks dokuments par orderi. Civiltiesiskā atbildība iestājas par pilnvaru robežu pārkāpšanu. Turpretī ordera neieviešana nerada advokātam nekādu civiltiesisko atbildību.
13. Autore secina, ka visbūtiskākā iezīme ir tā, ka persona nevar prasīt zaudējumu atlīdzību no pārstāvja, gadījumā, ja ir tikusi sniegta nekvalitatīva pārstāvība. Turpretī, advokāts nes atbildību par sniegto juridisko palīdzību
14. Ja pilnvarotājs uzticējis pilnvarniekam veikt kādu uzdevumu, tad pilnvarnieks nedrīkst to veikt pavirši un bez rūpības. Uzdevuma izpildīšana ir pilnvarnieka galvenais pienākums, un likums pasargā pilnvaras devēju pretējā gadījumā.
15. Ja uzdevums pilnvarnieka vainas dēļ nav izpildīts tā, kā bija norunāts, vai izpildīšanas gaitā pilnvarnieks nav ievērojis nepieciešamo rūpību, pat ja tā bijusi tikai viegla neuzmanība, tad pilnvarotājs var prasīt visu ar to nodarīto zaudējumu atlīdzību. Galu galā, pilnvarnieks, uzņemoties pildīt, tam uzliktos pienākumus, apņemas tos pildīt tikpat rūpīgi kā tos, domājams, būtu pildījis pats pilnvarotājs. Tikai nejaušs gadījums pilnvarniekam nav jāatlīdzina. „Par nejauša gadījuma sekām pilnvarnieks atbild tikai tad, kad viņš noteikti uzņēmis risku.”
16. LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2006.gada 20.septembra lēmums lietā Nr. SKC – 484 tiek iztīrīts Civillikuma 2295.panta tulkojums- ja pilnvarnieks nav ievērojis nepieciešamo rūpību, tad pilnvarotājs var prasīt nodarīto zaudējumu atlīdzību.

17. Pavirša vai nepienācīgi sniegta juridiskā palīdzība var rezultēties ar klienta prasību tiesā, piedzenot radītos zaudējumus, vai ar disciplinārlietas ierosināšanu Latvijas Zvērinātu advokātu padomē un var rezultēties ar smagāko sankciju - izslēgšanu no advokātu skaita, tātad advokāta statusa zaudēšanu. Lai tas nenotiktu, advokātam ir jāgarantē sniegtās juridiskās palīdzības augstākā kvalitāte, tādā veidā arī sargājot klienta intereses.
18. Paredzot obligātu advokātu pārstāvību, ierobežojot personu tiesības brīvi izvēlēties savu pārstāvi tikai no zvērinātu advokātu loka, palielinātos advokātu darba apjoms un noslodze, kas cilvēcīgu iemeslu dēļ varētu palielināt arī pieļauto kļūdu skaitu. Lai personas tiesību un interešu aizstāvības kvalitāte netiktu apdraudēta ir jāparedz mehānisms, kas kontrolē advokātu darbību.

IZMANTOTIE AVOTI

Grāmatas:

1. Ašmanis, M., Politikas terminu vārdnīca. Rīga, Zvaigzne ABC, 1999, 120. lpp.
2. Bitāns A., Civiltiesiskā atbildība un tās veidi. Rīga: AGB, 1997, 27., 54., 55., 91.lpp.
3. K.Torgāns, A.Grūtups, K.Balodis, G.Višņakova, S.Petrovičs, E.Kalniņš, A.Bitāns. LR Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.p.), Rīga, 2000., 580.-596.lpp
4. Leonoviča L, Uzņēmējdarbības apdrošināšana, Rīga, 2003, 142-143 lpp
5. Розенберг Я.А. Представительство по гражданским делам в суде и арбитраже. Рига: Зинатне, 1981. с.11.
6. Розенберг Я.А. Представительство по гражданским делам в суде и арбитраже. Рига: Зинатне, 1981. с.15.

Periodika:

1. Advokāta loma un pienākumi pārejas laika sabiedrībā. Rīga, Latvijas Zvērinātu advokātu padome, 1998, 11.lpp.
2. Dana, R. Izdevumi advokāta palīdzības samaksai un to atlīdzināšanas apmēra noteikšana. Jurista vārds, 2018. Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/273940-izdevumi-advokata-palidzibas-samaksai-un-to-atlidzinanas-apmera-noteiksana/> [aplūkots 30.04.2021]
3. Dana, R., Latvijas advokatūras sistēmas darbības izvērtējums, tās loma juridiskās palīdzības sniegšanā un attīstības perspektīvas. Pieejams: http://www.danarone.lv/assets/Advokaturas_petijums_2008.pdf [aplūkots 30.04.2021]
4. Senāts atzīst zvērinātu advokātu atbildību par padomu došanu klientiem. Jurista Vārds, 2019. Pieejams: <https://juristavards.lv/zinas/275565-senats-atzist-zverinatu-advokatu-atbildibu-par-padomu-dosanu-klientiem/> [aplūkots 30.04.2021]
5. Snipe A., Šlitke N., Viedoklis par advokāta ordera būtību un nozīmi., Jurista vārds Pieejams: <https://juristavards.lv/eseja/270076-viedoklis-par-advokata-ordera-butibu-un-nozimi/> [aplūkots 30.04.2021]

Latvijas normatīvie akti:

1. Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. LR likums. 2297.p., 2302.p., 2303.p., 2309.p., 2312.p., 2313.p., 2315.p. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90220> [aplūkots 30.04.2021]
2. Civillikums: LR Likums. Valdības Vēstnesis Nr.46, 26.02.1937.
3. Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, Nr. 326(330), 03.11.1998. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/50500-civilprocesa-likums> [aplūkots 30.04.2021]
4. Latvijas Republikas Advokatūras likums: LR likums. Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 28, 19.08.1993.
5. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993.gada 1.jūlijs, Nr.43, Ziņotājs, 1994.gada 31.marts, Nr.6.
6. Likumprojekta "Grozījumi Latvijas Republikas Advokatūras likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)
7. Likums "Par tiesu varu": LR likums. Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs Nr.1/2, 14.01.1993. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/62847-par-tiesu-varu> [aplūkots 31.03.2021]

Ārvalstu nacionālie normatīvie akti:

1. Lietuvas Republikas Advokatūras likums. Pieņemts: 2004. gada 18. marts
2. Lietuvas Republikas Civilt kodekss. Pieņemts: 2000. gada 18. jūlijs
3. Lietuvas Republikas Civilprocesa kodekss. Pieņemts: 2002. gada 28. februāris
4. Igaunijas Advokātu kolēģijas likums. Pieņemts: 21.03.2001
5. Igaunijas Civilprocesa kodekss. Pieņemts: 20.04.2005

Latvijas tiesu prakse:

1. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 27.jūnija spriedums lietā Nr.2003-04-01. Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 1.jūlijs, Nr.97. Secinājuma daļas 4.2.punkts
2. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 6.novembra spriedums lietā Nr.2003-10-01. Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 7.novembris, Nr.157. Secinājuma daļas 1.punkts.
3. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 6.oktobra spriedums lietā Nr.2003-08-01. Latvijas Vēstnesis, 2003.gada 7.oktobris, Nr.138. Secinājuma daļas 1.3.punkts, 2.punkts

4. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2019.gada 31.oktobra spriedums lietā Nr.C33431717, SKC-316/2019.
5. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2015.gada 4.jūnija lēmums lietā SKC- 2218/2015, 8.2 punkts.
6. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2014.gada 7.februāra spriedums lietā Nr.2013-04-01. Latvijas Vēstnesis, 2014.gada 11.februāris, Nr.30, Secinājumu daļas 16.1.punkts. 19.4.punkts.
7. Gulbis R., Senāts atzīst zvērinātu advokātu atbildību par padomu došanu klientiem. 2019. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/jaunumi/par-tiesu-lietam/civillietu-departamenta/senats-atzist-zverinatu-advokatu-atbildibu-par-padomu-dosanu-klientiem-9811?> [aplūkots 30.04.2021]
8. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008. gada 2. aprīļa spriedums Lietā Nr. SKC – 143

Citi avoti:

1. Apdrošināšanas sabiedrības Balta apdrošināšanas pakalpojums “Profesionālās civiltiesiskās atbildības apdrošināšana”. Pieejams: <https://www.balta.lv/lv/uznemumiem/pcta> [aplūkots 30.04.2021]
2. Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija, Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodekss. Pieejams: <https://advokatura.lv/lv/dokumenti-par-advokaturas-jautajumiem/radit/23/> [aplūkots 30.04.2021]
3. Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana. Latvijas Apdrošinātāju asociācija. Pieejams: <https://www.laa.lv/klientiem/apdrosinasanas-veidi/civiltiesiskas-atbildibas-apdrosinasana/> [aplūkots 30.04.2021]

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Advokāta kā pilnvarnieka civiltiesiskā atbildība” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai. Autore:

_____ Kristiāna Anna Matvejeva

(personiskais paraksts)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Asoc. prof. Dr.iur. Jānis Kārklīšs _____

(personiskais paraksts) (datums)

Recenzents: _____

(personiskais paraksts)

Darbs iesniegts Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Civiltiesisko zinātņu katedrā

2021.gada __.____.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Madara Ķimene _____

(personiskais paraksts)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē _____ prot. Nr. _____

(datums)

Vērtējums _____

Komisijas sēdes sekretārs: _____ *(personiskais paraksts)*